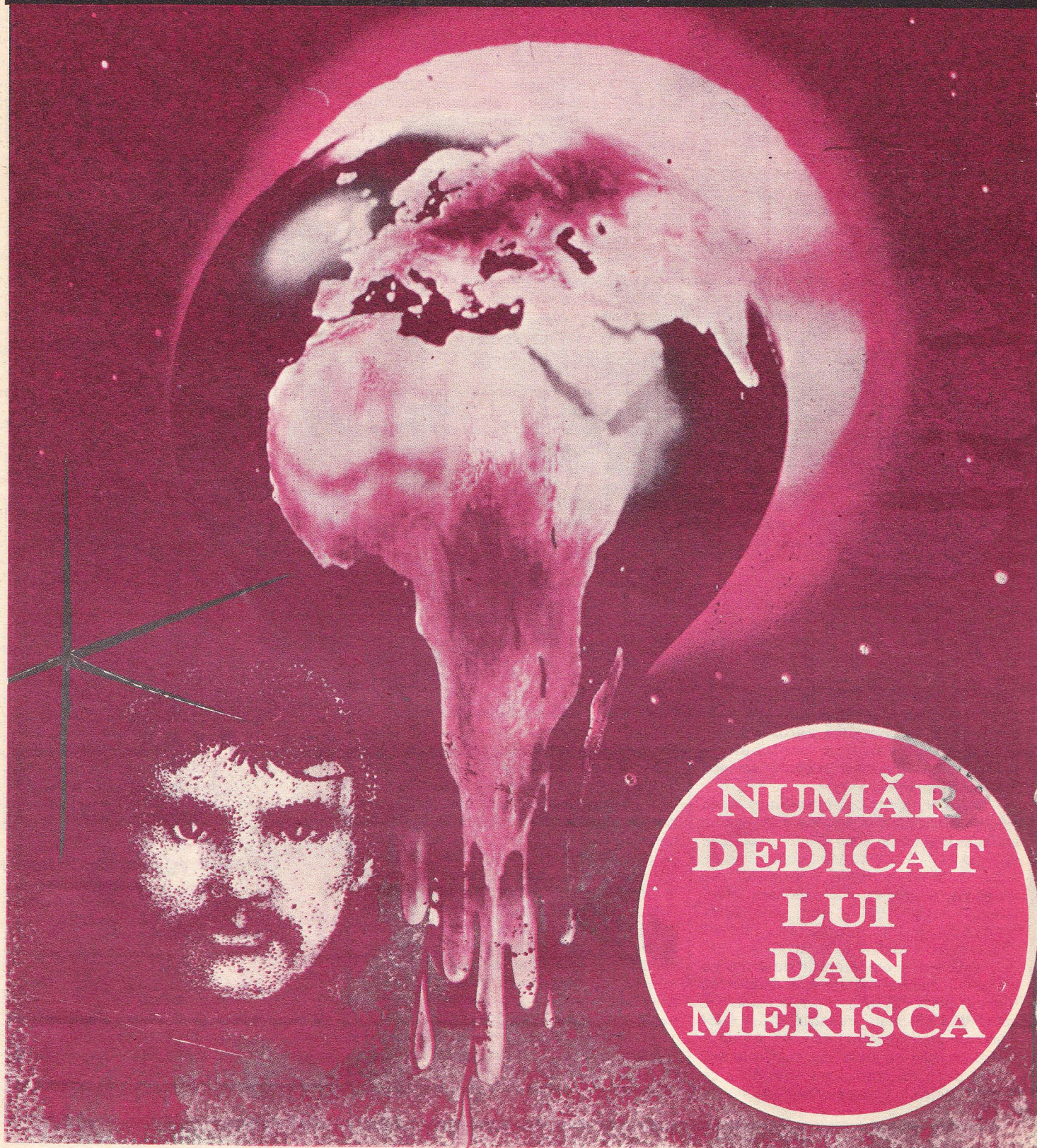

JURNALUL[®]

Săptămînal de science-fiction ■ 16 pagini ■ 75 lei

Nr.47

Premiul Convenției Naționale de S.F.

NUMĂR
DEDICAT
LUI
DAN
MERIȘCA

Situat printre cei mai buni cunoscători ai fenomenului SF românesc și internațional, era firesc să se manifeste ca antologator, și chiar a scos în această ipostază la Ed. Junimea (1985) o apreciată culegere de texte românești. Dar a fost eminența cenușie a multor antologii care nu i-au mai purtat semnăturile pe copertă. Ca editor a manifestat un spirit de sinteză ce a imprimat o marcă distinctivă unor publicații fără rival. Cel mai bine creditat editor român de SF ne-a oferit: **Fantastic Magazin**, primul fanzin almanah românesc, fanzinul teoretic **SF Contact**, suplimentul acestuia, infizinul **Quark**, **Holograma** (supliment al revistei **Dialog**), **Spații enigmatice** (supliment al **Cronicii**). Îi plăcea să ducă treaba pînă la capăt: își tehnoredacta singur publicațiile și contribuia efectiv la formarea lor artistică (fiind autor de colaje și grafică). Desena, proiecta, cola, realiza o vignete, își punea amprenta concepției personale pe fiecare pagină de revistă. Urmărea ca greutatea informațională să fie îmbinată cu o prezentare grafică la temă, pentru ca ochiul și spiritul să se bucure împreună. Lista publicațiilor care au profitat din plin de inteligența lui redacțională

suprapună), a inițiat dezbateri asupra calității traducerilor de pe spațiul nostru editorial, furnizind prin aceasta elemente pentru o „politică” generală a traducerilor, pentru sincronizarea cu piața occidentală de **science fiction**. Ca traducător din franceză și engleză ne oferă, singur sau în colaborare, bucăți memorabile: Gerard Klein – **Sub cenuși**; Fredric Brown – **Ceva verde** și **Schemă de principiu**; Jean-Paul Andreuon – **Jerold și pisica**.

Alături de literatură, sfera video-muzicală și artele scenice acoperă un loc distinct în preocupările lui Dan Merișca. Scenariile filmelor **Călăuza** și **Odișeea spațială 2001** s-au citit și comentat în cenaclul **Quasar**. Ca organizator de gale video, Dan ne-a oferit tot ce era mai bun din filmul **science fiction** sau din modurile conexe: **Blade Runner** și **Legend** (ambele în regia Ridley Scott); **Portocala mecanică** (regia Stanley Kubrick); **Întoarcerea lui Jedi** (regia Richard Marquand); **Bateriile, separat** (regia Steven Spielberg) și multe alte spații ale imaginarului pe care el, desigur, le frecventează acum. Ședințele de cenaclu erau pigmentate cu muzică electronică și cosmic music; apoi audițiile muzicale s-au impus într-un cerc separat.

informațională (nu de informare, ci informațională). În umbra sau, mai bine zis, în lumina blîndă a acestui liant organizator s-au desfășurat taberele naționale de creație SF de la Guranda, Strunga, Bucium și Convențiile Naționale de **science-fiction** de la Iași (1981 și 1986). Acțiunile cărora el le-a fost amfitrion au creat legături indestructibile, devenind pentru noi amintiri de neuitat. Parcă ne chema la catalog: ieșeni, bucureșteni, băcăoani, clujeni răspundea imediat la apel. Le telefona tuturor, vorbea cu toți colabora sau te accepta în apropierea lui.

Ca organizator, avea minunata calitate de a-și face simțită concomitent prezența în mai multe locuri. Cineva îl compara cu un vîrtej atomic; ei bine, acest vîrtej putea schimba atmosfera, putea polariza un grup pe o axă de interes.

George CEAUȘU

Requiem DAN MERISCA Requiem

Nu știu dacă există o altă viață, dacă Dan ne poate auzi, atinge, sau ne poate citi gândurile, dar dacă există, atunci Dan și-a câștigat o a doua, deoarece, așa cum veți vedea, el trăiește în fiecare dintre cei cu care a intrat în contact, s-a risipit în trecutul gândurilor lor, în prozele lor, în viitorul lor, spre a le fi mereu alături.

Și cu toate că a vorbi despre Dan implică o renunțare - mărturisită sau nu a egoismului fiecăruia - fiindcă cu greu te poți hotărî să vorbești despre ceea ce crezi că-ți aparține numai ție, că trebuie să-ți aparțină, și poate că așa ar fi și firesc - fiindcă sînt gândurile și amintirile tale - iată că întindem spre voi - noi cei care am avut privilegiul și norocul de a-l cunoaște - un fir al Ariadnei spre scriitorul, traducătorul, criticul, editorul, fanul, dar mai presus de toate omul Dan Merișca.

Adrian Bănuță

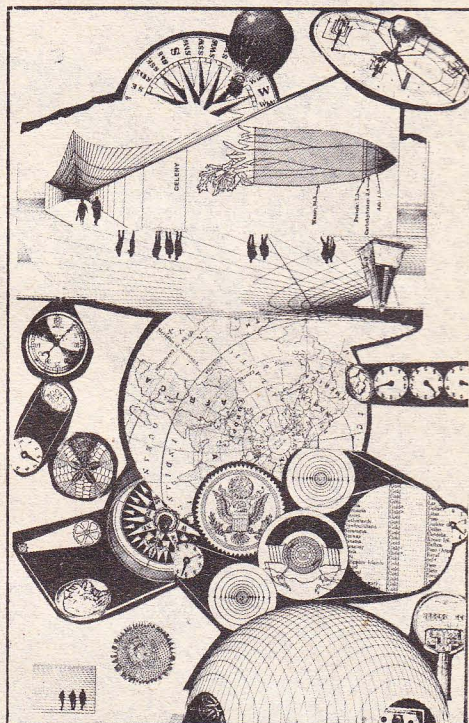
Science fiction magazin, Superdetectiv etc.), este greu de epuizat. Cînd se făcea fără el (în colectivul de consultanți), almanahul **Anticipația** ieșea mai puțin interesant. Aparițiile sale în calitate de eseist și comentator literar al momentului sînt mai puține, dar nicidecum lipsite de relevanță; cunoscător aprofundat al fenomenului literar, a contribuit la autodefinirea noului val în cadrul **science fiction**ului românesc.

Urme pe nisipul timpului: ultima ediție a **Enciclopediei science fiction**-ului a lui Peter Nicholls și John Clude (în curs de apariție în 1992) îl consemnează în articolul dedicat **science fiction**ului din România; referințele internaționale referitoare la numele său le vom sistematiza cîndva sperăm. Acorda un interes deosebit reprezentării internaționale a SF-ului românesc și era interesat de imaginea pe spațiul cultural românesc a textelor de referință pentru SF-ul mondial. An de an, la convențiile naționale, cenaclul **Quasar** a acordat premii pentru traducere, a ținut la zi un fișier cu texte deja publicate sau în curs de traducere (pentru ca activitatea traducătorilor să nu se

care a colaborat cu clubul de jazz „Richard Oschanitzky” de la Casa de Cultură a Studenților. În calitate de coregraf, Dan Merișca a „moșit”, atît în Iași, cit și prin țară o serie de grupuri de **break-dance**: „Quasar”, „Nova”, „Non stop”, „Dinamic”. „Cyber” etc. Colaborarea lui cu personalități în domeniu (de genul lui Oleg Danovschi) a fost de bun augur. În 1989 (12 - 14 mai), festivalul - concurs de dans tînăr ajunsese la cea de-a șaptea ediție.

Despre activitatea lui Dan Merișca în științele de frontieră și în diferite forme de cunoaștere se știe mai puțin, dar sperăm ca o carte viitoare să acopere subiectul. Datorită lui și-au găsit spațiu de exprimare la Casa Studenților cercurile **Invent Terra Nova**, universitatea **Elita** și multe alte grupuri de lucru pe forme neconvenționale de cunoaștere; să nu mai vorbim de personalități. S-a implicat în toate acestea nu numai organizatoric, ci și la nivelul pregătirii individuale: astfel se nasc personalitățile puternic spiritualizate.

Mai presus de toate, însă Dan Merișca a fost liantul, oxigenul pe care-l respirau toți cei care căutau noul și aveau nevoie să atingă o altă treaptă

**JURNALUL®
S.F.**

Editat de: **INTAET**

Colectivul de redacție:

Adrian BĂNUȚĂ (Redactor șef),

Număr realizat de:

Ionuț BĂNUȚĂ, George CEAUȘU,

(Redactori)

Adresa redacției:

Șos. București-Ploiești 25-27; sector 1, București tel.
fax . 3.12.71.35;

Jurnal Jurnal Jurnal Jurnal Jurnal Jurnal Jurnal Jurnal

21 martie 2079

nava cu care am ajuns aici
strecurîndu-mă printre recifuri
înghețate

stația spațială
ca un inger defect
plutind în derivă prin noapte
toate
toate acestea arată clar
timpul e la fel de perisabil
ca o conservă de pește
(începe primăvara astronomică)
singurul lucru care ne mai leagă acum
e că privim din cînd în cînd același cer

22 martie 2079

cancerul e umbra ta începînd de după colț
dar nu te teme
cauza sa e pur probabilistică
iar probabilitatea aceasta e tot atît de
mică

cît o celulă mov
tăcînd
în aglomerația informă
de celule care își repetă în cor
sînt eu sînt eu

23 martie 2079

amintirile
rezistente ca vopseaua acrilică

TIPARUL EXECUTAT LA TIPOGRAFIA
INTACT

Director tehnic:

Eustațiu BĂLAN

Reclamă, publicitate, difuzare:

Titus GUVIR - tel. 3.12.93.66

Tehnoredactare computerizată:

Horățiu - Olimpiu RĂDULESCU

Culegere: Doina PREOTU

Corectură:

Mihaela VANEA

Montaj offset:

Mariana SEBE, Daniel STĂNICA

Jurnalul S.F. este înscris

în Catalogul Presei la poziția 2.128

Abonamentele se pot procura de la orice centru RODIPET

Acest săptămînal face parte din rețeaua națională a publicațiilor

JURNALUL®

Director:

Dan DIACONESCU

Redactor șef:

Marius TUCA

de pe pereții exteriori
pe care meteorii - puberi coșuroși
și complexați

au scrijelit mîzgăleli
obsedante și de neînțelese

24 martie 2079

și deja ai început să mă uiți
iubită mea terestră
chiar dacă-mi mai împrumuți încă
sufletul tău ca o mască
cu care-mi pansez bătăturile albastre
ale creierului
te mint oricum
de fiecare dată
dar ai fi în stare să mă crezi
chiar dacă ți-aș spune că te iubesc

30 martie 2079

timpul trece ca un monorail
fulgerător și brutal
smulgîndu-ți pălăria din cap
aruncîndu-ți frunze uscate în ochi
nu auzi decît trosnetul vagoanelor
nu vezi decît pulsarea ferestrelor
galbenă
neașteptată
incomodă
monorailul pierzîndu-se în depărtare
îți cauți lucrurile prin iarbă
dar nu le mai găsești
ele nu mai există

28 aprilie 2079

singurătatea e o lampă
în jurul căreia se învîrt fluturi cu aripi
ciopîrțite

ne învîrtim ne învîrtim
fiecare în jurul boldului pe care îl
avem înfipt în spinare
singurătatea așteptîndu-ne în pragul
casei

ca o pasăre împăiată
singurătatea e o manivelă
care ne pornește mașina de vise
singurătatea e un costum spațial
care ne îmbracă
pe dinafară și pe dinăuntru

20 ianuarie 2080

sînt oare psihopat prin faptul că
descopăr
atît de multe lucruri triste în jurul meu
pe mine nu mă caută nimeni
nimeni nu bate la ușa cabinei mele
uneori ar trebui să fiu de-a dreptul
deprimat

exagerezi bătrîne gîndește-te la
lucrurile bune care au fost
și mai ales la cele ce vor fi
căci vor fi în mod sigur
mai departe nu mergem cu analiza
sterilă

viitorul e totuși un cîmp optimist
nu mă-njura de mama nu mă-njura
de viitor

a te plictisi e ceva adolescentin
oamenii mari nu se plictisesc ei
discută rîd și

uneori își amintesc
la un pahar de paharele băute odată
ei da
sîntem adolescenți
Gagarin e Isus al nostru
Armstrong e Isus al nostru

viața asta e mai bună decît ne
închipuim noi

trist și relativist
timpul te trece Dragoș Mondian și-ți
lasă amprentele anvelopelor lui
pe piept pe frunte și-n creier
asta nu-i nimic să vezi ce va urma
zic cei mari și rîd
rîd de cei tineri rîd de orice ei n-au
nici o părere asupra vieții
sau nu obișnuiesc să și-o spună
(nu și-au spus-o nici cînd am
îndrăznit să dau

acest test
au zîmbit neîncredători atît)
dar tu ai Dragoș Mondian
am multe nici una absolută e o
întrebare grea

iubito
un himen în minus nu strică ordinea
Universului
în tinerețe nu știi unde vrei să ajungi
iar cînd te maturizezi știi doar cum să
ajungi acolo

VIAȚA MERITĂ TRĂITĂ

ar trebui scris
pe toate zidurile gardurile în veceri
pe hublourile navelor astrale
pe coapsele dansatoarelor
pe etichetele sticlelor
pe nori pe fețele ascunse ale
planetelor

pe tăpile bocancilor soldățești
pe epave plutind printre meteorii
pe buzele și ochii femeilor
între circuitele computerelor
și-n fiecare genă
ACUM

13 februarie 2080

pe pereții blindați ai stației
cresc buruieni
voi vă uitați înăuntru
prin hublourile înțepenite
calmi și penibili
cu nasurile înțeleate în sticlă
pe gene aveți rugină
h 22.40 sînt încă tînăr
dacă îmi dați voie

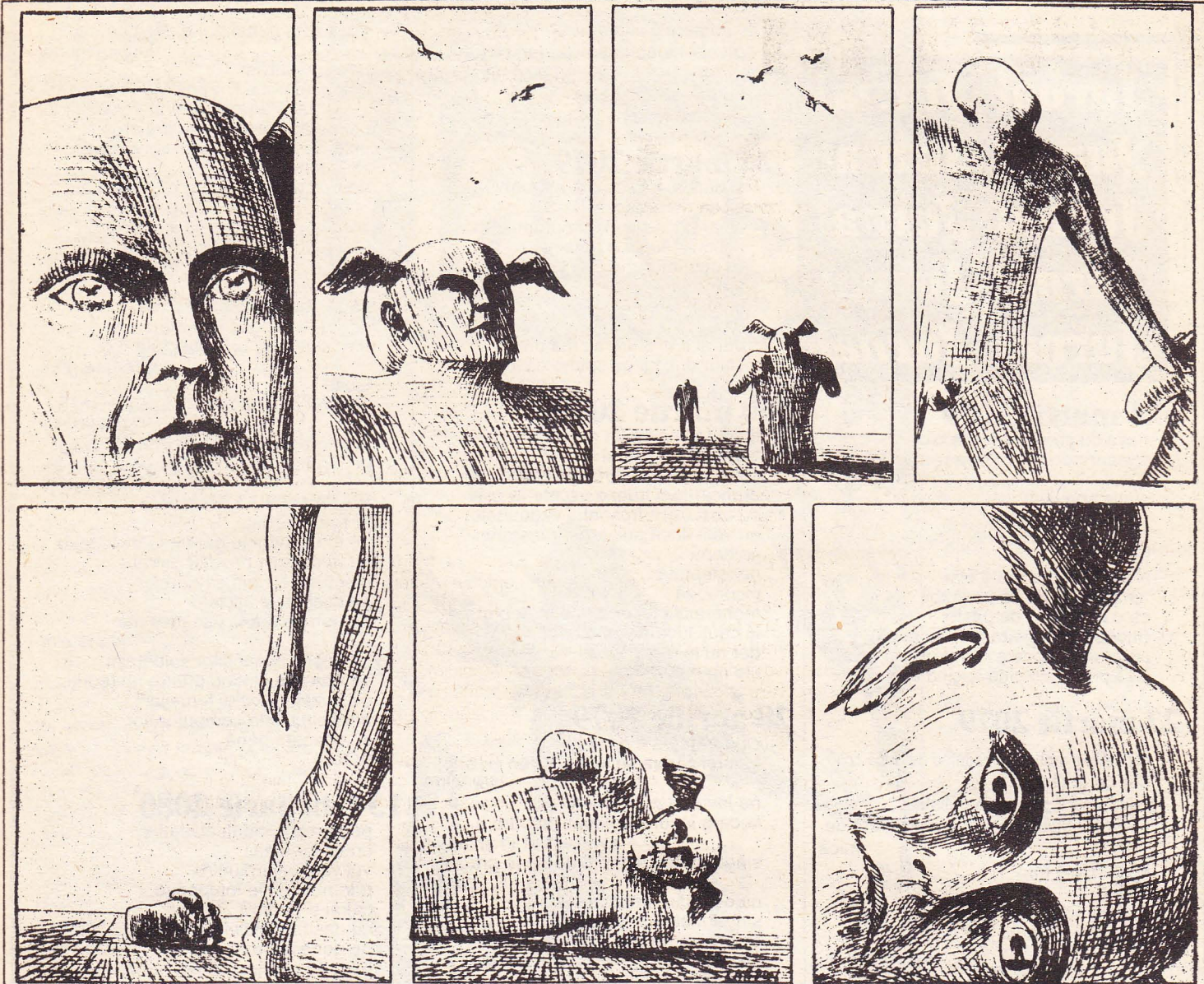
9 martie 2080

trebuie să faci
nu să spui
a spune înseamnă deja că ești nesigur
trebuie deși e atît de obositor
să părem
ceea ce li se pare celorlalți
că am fi

Ultima zi

nu e așa că sinceritatea
vă contaminatează
eu însumi aș fi fost sincer
dacă n-aș fi știut
că
sinceritatea e la fel de cancerigenă
ca oricare dintre lucrurile
minunate
ce mă așteaptă acum
acolo
jos.

Dan și Lucian Merișca

Ficțiune subversivă

Motto:

„De ce eu? se întreabă Corson, apucând din nou pe drumul viitorului.

Eu, spuseră ecourile lui Corson, presărate de-a lungul vieții lui Corson și pe de lături, de-a lungul virtualelor vieți ale lui Corson. Acolo unde se nasc cuvintele crezu că-și aude conștiința umplându-se de șoapte, care erau refluxul conștiințelor lor, și se simți pe punctul de a intra în contact cu ei, cu nenumărații Corsoni divergenți ai viitorului, și crezu că avea să știe ce trăiau și să vadă cu ochii lor și să gândească odată cu ei. Se opri în prag, șovăitor, orbecăind, căci timpul încă nu-și spusese cuvântul, nici experiența, și pentru că acei Corsoni abia începeau să aibă umbra unei șanse”.

(„Seniorii războiului” – Gerard KLEIN)

Visul despre Libertate a devenit Aici și Acum realitate. În ziua de 22 decembrie 1989, science fiction-ul a devenit mainstream. După un scenariu de neimaginat chiar și pentru cei mai optimiști dintre noi...

Creatorii sf din România nu și-au prostituat niciodată arta. Nici măcar cei mai oportuniști nu au premărit vreodată dogma și dictatura.

Dimpotrivă, am tras adesea semnalul de alarmă asupra posibilelor scenarii ale persistenței și diversificării distopiei multilateral dezvoltate! Deschideți antologiile și almanahurile sf: veți găsi zeci de exemple.

Concesiiile făcute de către sf puterii politice au fost minime în publicația noastră centrală – Almanahul „Anticipația” – și

nule în publicațiile sf din provincie: Timișoara, Craiova, Iași, Reșița, Cernavodă etc.

Science fiction-ul nu a fost, așa cum s-ar fi putut crede, un „tunel de fugă” din realitatea social-politică. Folosindu-se de alegorii transparente pentru mai toată lumea, sf-ul a devenit unul din cele mai sensibile barometre ale prezentului. Se știe că analizând presiunea atmosferei de azi, se poate anticipa... vremea de mâine.

E timpul s-o recunoaștem: în acești ani, sigla SF a însemnat, pentru noi, în primul rînd codificarea a ceea ce ar putea fi numit Subversive-fiction!

Revistele și almanahurile sf au fost primitive refugii pentru autori dizidenți, hăituiți de securitate și evitați de către colegii din mainstream, ca Sorin Antohi, Dan Petrescu, Luca Pițu – oameni de marcă ai culturii românești.

Nu a fost oare o mare dovadă de curaj însăși îndrăzneala de a vorbi despre un subiect tabu precum viitorul (despre altceva, altcîndva, altundeva, altcum) asupra căruia (cărora) doar „păstorul turmei” avea voie să se pronunțe? Viitorul era după cum știm cu toții, monopolul unei singure ideologii: cea comunistă. Science fiction-ul învăța pe cititorii săi, prin parabole pe înțelesul tuturor, care mergeau direct la inima, cum să privească pe lîngă ochelarii de cal cu care școala și mass-media ne înzestrau pe fiecare, încă de mici.

Am povestit de atîtea ori despre oceanele de dincolo de zăbrele. Uneori, ni s-a părut că simțim chiar foarte aproape briza tulburătoare. A venit timpul să urcăm la prora corăbiilor noastre, lăsînd vîntul libertății să le umfle pinzele.

Dan MERIȘCA

CERTURI DE FAMILIE

Mențiuni speciale. Secret. Protecție parolă: OPEH.

Cadru și ora începerii. New Columbia, Complexul administrativ al OI'EH, nivelul rezidențial, 12h 11' 59".

Sursa 3 (spion neidentificat nominal), **ipostază 1** (iluzoriu-minci-noasă).

Pastorul urcase de la linia subterană a metroului particular direct la masă. Se spălase pe mâini în toaleta ascensorului de lux, unde înghițise câteva pastile de stimulare și ușurare a digestiei.

Manipula acum cu o atenție infinită pilulele care reprezentau cel de-al treisprezecelea fel de mâncare; de aici se poate deduce că se afla pe la jumătatea prinzului.

Prezidentul Organizației, trântit în fotoliu, cu picioarele ridicate și sprijinite de marginea mesei, era absorbit de minuirea unei lungi scobitori aurite. Pe masă se afla o pisică neagră, **destul de moartă** și adusă special aici, în scopuri încă obscure.

Atmosfera atât de plăcută fu însă tulburată de Pythia, marele computer al Organizației. Ea nu putea participa în nici un fel la satisfacțiile gastronomice ale celorlalți doi conducători, mulțumindu-se, în general, cu o hrană mai modestă; curentul electric primit de la o centrală care îi era destinată în exclusivitate. Monologul ei presărat cu expresii tari începuse cu mult înainte, însă cei doi nu-i dăduseră nici o atenție, ocupați fiind de degustarea diferitelor feluri de mâncare și băutură ce li se perindaseră prin față. Lachei distinși, împozanți, schimbau mereu tăvile de argint peste care pilulele se reliefa în cele mai reușite volute coloristice.

Nu vă mai săturați odată de crăpelniță – țipase ea brusc – o să mănâți înghițind, vedea-v-aș în expoziția de plastoizi cu celofan pe ochi!

– Cine a mai născocit și mașinăria asta idioată? aruncă printre dinți Prezidentul.

– Hm, un fanatic al hazardului, obsedat de magie și prevestiri; ar fi devenit cu siguranță unul dintre geniile științei, dacă nu s-ar fi înecat cu un os de pește (ce-i drept, l-au ajutat s-o facă și agenții noștri speciali). Chestia e că mașina asta blestemată îi scăpase deja de sub control. Nu i s-au mai putut face ulterior vechiturii decât niște operații de hibridizare, prin care i s-au implementat noi modele ale hazardului; fondul de mașină primitivă și grosolană i-a rămas, în ciuda tuturor perfecționărilor ulterioare.

– Și uite-o unde a ajuns: a treia putere în conducerea Organizației!

– Am să vă închid gura la toți! zberă Pythia, din celălalt capăt al mesei. A treia putere, pe dracu! Sint singurul motiv al popularității Organizației, pentru că oamenii au încredere în poveștile mele.

– E de ajuns să facem o dată: clanc! și curentul s-a întrerupt, îi explică Marele Prezident cu oarecare bunăvoință.

– Nici tu nu crezi în ceea ce spui – replică Pythia, cu glasul mai cald – fără mine sînteți cu toții morți și sînteți conștienți de asta pînă în virful unghiilor. Ei bine, clanc! și cine vă cîștigă campania pentru alegerile prezidențiale? cine mai dirijează această armată de angajați? cine mai ghicește în măruntaie de pisică neagră? Voi, care sînteți niște momii? Spuneți-mi, ce faceți voi, de fapt? Întrebă Pythia – glasul i se ascuțise – stați cu picioarele pe birou și meditați la prosperitatea Organizației, scobindu-vă-n dinți? (Prezidentul își coborî discret picioarele de pe masă): Organizați zboruri publicitare de valoare îndoielnică și dați drumul unor discursuri sforăitoare împotriva Hazardului? Uitați-vă la mine: eu sînt în stare să lupt împotriva Hazardului!

– Mai tacă-ți gura aia puturoasă – mîrii Pastorul din colțul său, ceea ce, trebuie să recunoaștem, era o exagerare. Asta făcu ca minia Pythiei să atingă apogeul, drept care, în clipa următoare, ea dădu drumul unui torent de apropo-uri legate de tinerețea, ce-i drept, cam zbuciumată, a Sanctității Sale; totul era însoțit de declarații ale unor martori oculari și fotografii compromițătoare, care nu mai lăsau nici o îndoială asupra acțiunilor întreprinse.

Se așternu o tăcere jenantă. Pastorul profită de neatenția celorlalți doi pentru a înfășca pisica de coadă și a o trînti cu toată forța în termi-

nalul extrem de sensibil al calculatorului. Pythia fu atât de șocată de gest, dar mai ales de imposibilitatea de a da o replică similară pontifului, încît singura ei reacție (spontană) a avut drept efect moartea prin stop psihic a aproximativ 10,73% din rîndul manechinilor inconștienți ai Organizației. De 30 de secunde, plăcile luminoase ale Pythiei clipeau haotic, ceea ce-l făcu pe Prezident să se ridice în picioare congestionat: dacă nu aplană conflictul imediat, aveau toate șansele să sară împreună în aer – Pythia era în stare de așa ceva.

După primele cuvinte de scuză ale celor doi, Pythia își reveni, însă, și putură răsufla ușurați, iar masa de prînz continuă într-o atmosferă de armonie și înțelegere reciprocă.

– E timpul să ne apucăm serios de treabă, spuse Prezidentul. Deschid ședința restrînsă de consiliu, adăugă el, fără a mai face nici un efort spre a înăbuși rigiitul care îi întovărășea ultimele cuvinte.

În urma acestei replici, rețeaua dublă de protecție a fost conectată automat iar dispozitivul auditiv pe care izbutisem să-l strecor în încăperea a rămas mut.

Comentariu. Această ipostază va fi adusă la cunoștință unor membri ai consiliului de conducere restrîns, pentru întărirea vigilenței în lupta împotriva concurenței și spionajului. Ea reprezintă o transmisie codificată a unui spion (deocamdată neidentificat) al sectei PHES (**Prevederea Hazardului pe calea Eliberării Spiritului**). Am încadrat transmisia acestuia în rîndul ipostazelor mincinoase, iluzorii, deoarece ea are scopul vădit de a discredita conducerea restrînsă a Organizației noastre. Dar, se știe, cei trei MP care se află în fruntea Organizației – Marele Prezident, Marele Pastor, Marea Pythie – sînt niște caractere integre, nepătate. Astfel:

1) cunoaștem, domnule Prezident, cît de calculate sînt gesturile dvs. în orice situație socială, cît de profundă vă este educația, cît de solidă este cultura pe care o dețineți – textul spionului încearcă fără succes să vă minimalizeze calitățile;

2) știm foarte bine, Sanctitate, cît de nepătat este trecutul dvs., iar cele ce se insinuează despre eventualele păcate ale tinereții sînt simple calomnii;

3) încercînd să renunțăm la subiectivitate și fiind cît mai obiectivi cu putință, putem afirma că, Marea Pythie este un computer cu o aleasă educație (implementată după **Codul comportării tehnotronice**) și că, în realitate, ea are un caracter pe care am fi bucuroși să-l întîlnim și la computere din generațiile mai tinere.

Vom prezenta această transmisie ca ipostază scrisă pentru Consiliul restrîns de conducere, în scopul mării vigilenței (spun aceasta chiar cu risul de a mă repeta) împotriva concurenților noștri, care în ultimul timp și-au întins antenele pretutindeni. Coborîrea ecranului dublu de protecție este o măsură elementară în cazul unei discuții referitoare la problemele importante care vizează activitatea noastră.

Interceptînd și decodificînd acest mesaj, retransmis în locul lui, pentru a putea fi recepționat de PHES, textul cu următorul conținut:

Marele Prezident: Dragii mei, oricît de optimist aș încerca să fiu, nu vă pot ascunde un adevăr: sîntem în pragul dezastrului.

Marele Pontif: Și eu cred la fel! Dar vă zic vouă: întortocheate sînt căile rațiunii umane, datorită cărora ea incurcă viețile noastre, însă tot ea le descurcă în cele din urmă...

Marea Pythie. Voi încerca să mă opun, cu resursele de care dispunem, pentru ca actuala stare de lucruri să nu se agraveze, însă funcționarii inferiori ai Organizației sînt din ce în ce mai greu de ținut în frîu – nu mai ascultă nimeni de indicațiile noastre.

M. Prez.: Deși trist, acesta e adevărul: am devenit niște paiațe care vorbesc în gol.

M. Pont.: Nimeni nu mai ascultă de Sfîntul glas al rațiunii. Anatema va cădea peste capetele lor iar Hazardul le va distruge fericirea în veci!

M. Pyth.: În plus, sîntem la pămînt cu modelele de hazard pe care le deținem la ora actuală. Nici nu cred că putem avea curajul să ne depunem candidatura la viitoarele alegeri prezidențiale.

M. Prez.: Situația e, într-adevăr, descurajantă. Am ajuns oare atât de rău în privința modelelor de hazard, cînd pînă nu de mult dețineam supremația în domeniu?

M. Pyth.: Cu toată părerea de rău, cred că da. Am auzit, bunăoară, că PHES este în posesia unor modele care sînt, practic, fără rival. Computerele ei au prima șansă să fie desemnate spre a susține alegerile prezidențiale.

Etc.

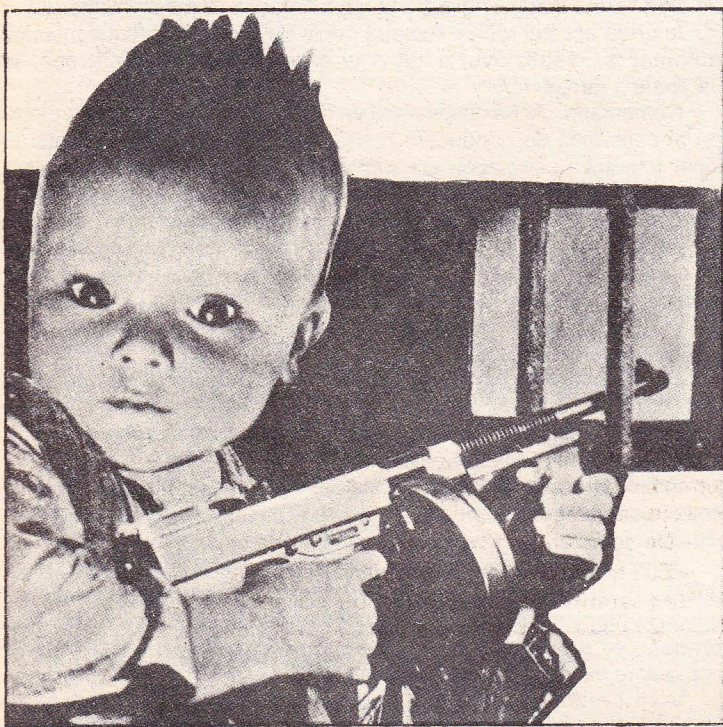
Dan MERIȘCA și George CEAUȘU
(fragment din romanul: Îngerul și manechinul)

Recenzie

Noapte buna, Sofia – Lino ALDANI

(traducere – Doina Oprîță)

(Ed. Dacia, 1982)

De obicei, atunci cînd cititorul român spune SF italian (sau mai simplu: **fantascienza**) el va spune imediat și Lino Aldani. Numele lui L.A. a început să fie cunoscut mai bine la noi odată cu CPSF 397 (în care a apărut articolul său „Science fiction-ul în Italia”), CPSF 398 (povestirea **Ordinele nu se discută**) și CPSF 399 (povestirea **Krakenul**) – cele trei fascicule dedicate, în 1971, domeniului SF italian. Un nou text al lui L.A. poate fi întîlnit în CPSF 433 și 434, din 1972, **370**, povestire pe care o putem găsi și în antologia **Fantascienza** (Ed. Albatros, 1972), întocmită de Ion Hobana și Gianfranco de Turris.

Iată că, zece ani mai tîrziu, excelenta traducătoare care este Doina Oprîță (un nume care poate sta, în materie de traduceri, alături de cele ale lui Vladimir Colin, Ion Hobana sau Doru Brana), aduce în fața pasionaților SF din țara noastră patru noi povestiri și un microroman, reunite într-o aceeași copertă (înțeleg aici prin **traducător** o persoană care transpune un text dintr-o altă limbă în limba română, dar, în primul rînd, una care **alege** acest text). Pentru cei care urmăresc cu atenție aparițiile SF (adică, și pe acelea din fanzine, almanahuri etc.), trei din aceste povestiri sînt totuși niște „reluări” (în aceeași traducere), dar reluări binevenite.

Canis sapiens (povestire apărută mai întîi în revista Vatra, numerele 4, 5, 6 /'80) este, într-o oarecare măsură, o replică (mai corect, o altă față, o variantă) la romanul **City** (în versiunea sa franceză, **Demain, les chiens**) al lui Clifford D. Simak. Se poate recunoaște încă din acest prim text al antologiei, nota inconfundabilă a scrierilor lui L.A., care nu este un stilist de excepție (gen. Jean-Pierre Andreuon, sau Stanislaw Lem), deși încearcă adesea și experimente stilistice (care îi și reușesc), dar scrie curat, spunînd repede, bine și clar ce are de spus. L.A. nu cultivă parabola, deși modul acesta s-ar potrivi mai bine cu viziunea lui asupra SF-ului, dar scrie îndeajuns de profund ca să-și pună cititorii pe gînduri.

Toate acestea sînt și mai pregnante în **Noapte bună, Sofia** (povestire apărută mai întîi în Almanahul Convorbiri literare '81). Tema artei totale adresîndu-se tuturor simțurilor (de obicei, prin transmiterea semnalului direct centrilor senzoriali de pe scoartă) și a dispozitivului de înregistrare și redare a unui astfel de spectacol (**onirofilm**, îi spune L.A.; **torec**, de la „total recorder”, îi spune Damiano Malabaila în povestirea cu același nume apărută în CPSF 324; **senzocaptor**, îi spune George Ceaușu într-un text aflat încă în manuscris; **ochiul de sticlă**, împrumutînd acest termen de la Dan Merișca; **telepant**, îi spune Alphonse Allais în **Adevărul cu privire la expoziția de la Chicago**) nu e nouă, chiar dacă tratarea sa este ușor diferită de la un text la altul. De remarcat, în acest sens, că termenii amintiți în paranteza anterioară (și, deci, aparatele pe care le indică acești termeni) nu sînt echivalenți; dar ei aparțin aceleiași „familii”, un argument în plus îl constituie și faptul că modul de vizionare al acestor producții artistice este, invariabil, **casca**. Alături de textele deja citate, aș mai așeza și pe acela al lui Isaac Asimov numit **A visa e personal** (tradus la Brașov de Anamaria Borlan și încă nepublicat). Dintre toate aceste povestiri, cea mai reușită rămîne însă aceea a lui L.A. Ca nimeni altul e atent autorul în **Noapte bună, Sofia** asupra implicațiilor psihologice și sociale ale onirofilmului. Adăugați la aceasta, excelent sugerata atmosferă și întorsăturile ori loviturile de teatru ale narațiunii și veți obține rețeta unei lucrări de referință în domeniu.

Tehnocrație integrală este numele bijuteriei SF situate, în cadrul antologiei, între cele două texte amintite mai sus. Schița, care se citește dintr-o singură răsufare, este un exemplu magistral de dublă poantă finală. Ea surprinde cititorul (chiar și pe acela avizat, care întrevădea pe prima din ele) cu o a doua poantă, absolut neașteptată. Autorul revine, prin acest text, pentru a doua oară asupra modelului – doar distopic, să sperăm – unei dictaturi exercitată de o pătură socială asupra restului societății; dar dacă în **370** cei ajunși la putere erau medicii, aici, cei în cauză sînt specialiștii din domeniile tehnice. Se pot observa cu ușurință în text două din atuurile lui L.A.: umorul de bună calitate, cel mai adesea un umor dur și cu accente de critică socială și dispozitivul supraangular (al narării) cu ajutorul căruia el aduce în prim plan pînă și cele mai (aparent) ne semnificative amănunte (în special, cele penibile) ale vieții cotidiene, folosind, deci, o notație de tip existențialist.

E timpul aici să amintesc și de grafia copertelor antologiei clujene, realizată de Ovidiu Avram. Sper, de altfel, să pot reveni amănunțit asupra acestui deosebit de important, dar, cel mai adesea neglijat (de critică și, ceea ce-i mai grav, și de editori) subiect. Imaginea de pe coperta IV, reluată ca un El Aleph într-una din literele copertei întîi, este realizată cu un dispozitiv (de fotografiere) supraangular, ce redă, fie și neclar și deformat, amănuntele unei banale sufragerii, în care a

fost așezată strania grilă ce-i servește drept suport unei statuete la fel de stranii. Coperta I aduce în prim plan statueta unei „oniroSofii” în care desuetul (ajutat de spărturi și deformări) transcende sub privirile noastre în straniu. În ciuda structurii sale bine gândite, coperta rămâne relativ modestă, poate și datorită proastelor condiții tipografice.)

Trec repede peste **Împetrișat cu roșu** (apărută mai întâi în „Solaria I”), o povestire lungită și nesemnificativă (pentru L.A.) despre un călător temporal și despre viața (idilică) de pescar. Ca și următorul, acest text este mai degrabă unul realist în care sînt strecurate, pe alocuri, prețuri SF și presărate din belșug nostalgii de tip bradburian.

Și ajung la **Rădăcinile**, microroman despre anul 2000, care încheie antologia. Încercînd o perspectivă pe termen lung a numerelor tematice ale „Fantastic Magazin”-ului, inclusesem printre subtitlurile-de-număr (pe la nr. 6 sau 7, adică prin '84 sau '85) și **Cine mai are curajul să scrie despre anul 2000?** Nu știu dacă acest FM va apare vreodată, dar e clar că el riscă, pe măsură ce timpul trece, să arate pur și simplu ca o anotologie de povestiri realiste și reportaje jurnalistice (cel puțin, în cazul în care autorii s-ar referi la cel mai apropiat de noi an 2000...). Dar iată că, totuși, autorii SF au încă curajul să scrie despre anul 2000. Iar dacă L.A. o făcea în 1966, continuîndu-și textul în 1976, Gheorghe Săsărmănuș o face în 1982! E un curaj aproape nebunesc, aflat la un pas de sublim; cîteodată, la un pas dincolo de sublim... Asta nu-i scuză însă pe autori, atunci cînd ei se folosesc de o viziune „mecanicistă” (în sensul de ne-dialectică) în descrierea anului 2000. Coincidența face ca (prin intermediul inimoșilor cineclubiști de la C.C.T.S., conduși de Alun Coza și printre ai cărui membri de bază se află și colaboratorii noștri (v. FM și SFG) **Cristian Ostafi și Alexandru Sciurevici**), și cu ajutorul d-lui **Onofrio Corbone** de la **Lectoratul de limba și literatură italiană** din Iași, nu de mult, să fi putut viziona două din capodoperele cinematografice ale anilor '60: **La dolce vita** și **Blow Up**. Spun, „coincidența”, pentru că L.A. (descopăr datorită lor) este profund influențat de viziunea asupra viitorului din acei ani, în general, și de viziunea asupra omului, societății și viitorului ale

celor două filme amintite, în special. (L.A. face chiar să apară numele „Blow Up” în microromanul său. Specifică majorității covârșitoare a textelor recente de social-fiction (v. în acest sens și textele unor Silverberg, Farmer, Andreon ș.a.m.d.), lucru care se remarcă și la L.A., este importanța acordată sexualității și rolului ei în menținerea echilibrului psihologic și social al omului viitorului. De remarcat, de asemenea, că L.A. practică, în **Rădăcinile** mai mult ca oriunde, un „SF existențialist” și romantic, ceea ce constituie un experiment interesant, chiar dacă nu inedit, din care SF-ul are de cîștigat. Din păcate, viziunea autorului asupra viitorului rămîne mecanicistă, odată ce viitorul descris de el nu este decît o hiperbolizare a anilor '60, realizată printr-o creștere strict cantitativă (iar nicidecum una calitativă). După L.A., în anul 2000 se va vorbi tot despre hippies-i și tot cu termenii lui Sartre sau Marcuse. Este, credem, o chestiune evidentă pentru oricine că toate acestea sînt deja istorie (trecută). Suprapunînd peste astea o viziune (relativ) idilică asupra „vieții de la țară” și a „vieții de țigan”, precum și faptul că, pe suprafețe mari L.A., diluîndu-și SF-ul nu-și mai poate aplica o bună parte din trucerile sale, veți avea o imagine destul de clară asupra microromanului **Rădăcinile**.

Deși într-o balanță (adecvată unei astfel de măsurători imaginare) partea din față a volumului ar trage mult mai greu decît cea din spate, el rămîne totuși una din cele mai bune antologii SF dedicate unui singur autor apărute la noi. O prefață, o postfață sau măcar o exhaustivă fișă bio bibliografică – așa cum foarte bine știe să facă acest lucru Mircea Oprea (v. „Solaria I”), înlocuind-o pe cea foarte sumară de pe coperta IV) – însoțită de o fotografie a acestui autor despre care ar trebui să se știe mai mult la noi, ar fi completat în mod ideal antologia.

Dan MERIȘCA

Fredric Brown

Politețe

Race Hendrix, specialist în exo-psihologie (adică psihologia altor lumi), atașat pe lîngă a treia expediție venusiană, străbătea plictisit nisipurile fierbinți în căutarea unui venusian; de îndată ce avea să întâlnească unul, avea să încerce să stabilească relații amicale cu el: avea să fie cea de-a cincea tentativă. Sarcina era descurajantă. Cele patru încercări precedente se sfîrșiseră cu patru eșecuri. Iar experții atașați expedițiilor anterioare nu reușiseră să înregistreze altceva decît eșecuri.

Nu că ar fi fost greu să găsești un venusian; dar toți cei întîlniți nu dădeau nici o atenție pămîntenilor, și nici unul dintre ei nu manifestase cea mai mică dispoziție amicală. Absența totală de sociabilitate era cu atît mai stranie, cu cît venusienii vorbeau limbile Pămîntului: aptitudini telepactice necunoscute le îngăduiau să realizeze pînă și cele mai mici nuanțe ale oricărei limbi vorbite la noi și să răspundă la întrebări tot nuanțat... dar cu o ostilitate lipsită de nuanțe.

Tocmai venea unul cu o lopată pe umăr.

– Salut, venusianule, spuse Hendrix bucuros.

– Adio, pămînteanule, răspunse venusianul fără să se oprească.

Pentru Hendrix era tot atît de jignitor pe cît de plictisitor. Se luă după el, dar trebuia să fugă, să nu rămînă în urma picioarelor lungi ale venusianului.

– De ce nu vrei să vorbești cu noi? întrebă Hendrix.

– Eu? Îți vorbesc, dar nu-mi place deloc. Dă-te la o parte!

Venusianul se opri și începu să scormonească solul în

căutarea ouălelor de korvil, fără să-i mai dea pămînteanului vreo atenție.

Hendrix îl privi, descurajat. Cu venusienii era întotdeauna aceeași poveste. Toate metodele și procedeele recomandate de psihologia terestră, ca și de exo-psihologie, dădeau greș.

Și nisipul acesta, care îi ardea picioarele

prin talpa încălțărilor și aerul acesta care, deși respirabil, făcea să pară că plămîinii intră în coroziune. La care se mai adaugă și ostilitatea sistematică... Era prea mult. Hendrix renunță și la ultima brumă de politețe:

– Ei bine, băgați-o-ai... în...!

Îi urlă în ureche venusianului singura înjurătură care îi trecea la ora aceea prin cap, înjurătură asupra căreia toate manualele de istorie sînt de acord că sugera venusianului ante-folosirea părților sale posterioare pentru trebuințele-i sexuale. Este un lucru care, pentru un pămîntean, constituie o imposibilitate anatomică evidentă. Dar venusienii erau bisexuali. Venusianul se întoarce, neîncetător, încîntat. Pentru prima oară un pămîntean îi vorbea într-un fel neașteptat. Îi răspunse cu o urare asemănătoare, arborînd un larg surîs albastru, lăsă lopata jos și se așeză pentru a înjgheba o conversație cu un pămîntean în sfîrșit politicos. Acesta fu punctul de pornire al unei minunate prietenii și al unei depline înțelegeri între Pămînt și Venus.

Traducere de Dan Alexe și Dan Merișca

Despre Dan Merișca s-ar putea povesti la infinit și povestirea ar avea conținut. O carte despre omul Dan Merișca (aflată în acest moment în „chiturile facerii”) va aduce aspecte noi. Am constatat că Dan este perceput destul de diferit de o armată de adolescenți și de colaboratori de marcă și chiar cei de un sânge sau de un spirit cu Dan nu se pot lăuda cu o imagine despre el totalmente consistentă. Ne vom opri asupra unui singur aspect. **Evanghelia după Ioan**, capitolul 6 istorisește cum Isus a hrănit cinci mii de oameni cu cinci pâini și doi pești. Pentru mulți dintre noi Dan a apărut în postura unei pâini a lui Dumnezeu: tot dăruia celorlalți și nu se mai termina, și iarăși mulți dintre noi au avut sentimentul că l-au posedat în întregime doar ei înșiși. Dan avea o mare capacitate de dăruire spontană. Văzînd mulțimea figurilor străine de la înmormîntare, văzînd expresia acelor chipuri, îți dai seama că durerea sau fericirea spontană este provocată în primul rînd de dăruirea spontană. Dan se face tot timpul subiectul ironiilor noastre luînd după el niște genți imense. Cînd plecam la Convențiile noastre de anticipație, noroc cu trenul pentru că altfel ne-ar mai fi trebuit un camion ca să care bagajele lui Dan.

Pînă la urmă, după toate poantele, luam de la el mîncare, texte, grafici, îi foloseam fierul de călcat ori satîrul de la bucătărie. Prea tîrziu am înțeles că el nu strîngea ca un hîrciog, să îngroape în pîntece sau în cotloane ascunse, strîngea mereu ca să facă o redistribuție a bucuriilor, să dăruiască celorlalți, să repună totul în circulație. Poate asta făcea să se deblocheze informația înțepenită undeva în sistem, asta măsura dimensiunile comunicării între cei din jurul lui, asta arunca în aer barierele dintre noi.

Pentru că am văzut în jurul lui oameni incompatibili, aflați într-un conflict permanent în alte situații și între care Dan stabilea un plan de comunicare – poate fragil, dar totuși... În limbaj bioenergetic asta se cheamă „om care crează legături”. Nu-i aici o legătură imediată cu „darul” material – în spirit, ne apropiem de har, de acea substanță divină care ne este dată spre a o dăruia. Dan își făcea tot timpul provizii de bunătate ca să aibă cui dăruia o bucată de pîine, o idee iluminată, o vorbă bună. Împreună cu cărți și cu bani: cărți multe și sume, adesea, mari. După petrecerea lui din lumea asta mulți ne-am trezit datori față de el (cu sute, cu mii de lei dacă nu chiar cu zeci de mii: poate încă se mai simte cineva, și acum chiar, cu musca pe căciulă!).

Comentariul nostru a atacat mai ales spațiul pe care el s-a manifestat. Graficienii, dansatorii de **break**, amatorii de video, cei de pe spațiul științelor de frontieră sau al cunoașterii inițiatice vor spune alte lucruri dar detectezi, în toate acestea un **pattern** spiritual. Cu dotarea lui superbă, cu formidabila lui capacitate de adaptare, inclusiv la natura spiritului uman, Dan era în stare să detecteze el, din afară, un sens în ceea ce faci și să găsească un cod care să te pună în mișcare, să te programeze, să de limpezime și finalitate propriilor acțiuni, ca să poți spune, în sfîrșit: „aha, acesta sînt eu”!

Primul adevăr: mulți oameni așteaptă de la ceilalți ca să le dea ceva de făcut. Nu cer în schimb decît existența unui sens. Uneori, chiar mai puțin: a unei iluzii a sensului în ceea ce fac. Am închis paranteza (chiar fără s-o fi deschis).

La un moment dat, este nevoie de cineva care să-ți plimbe mîna un pic, înainte de a te semna chiar tu. Dan avea trăsăturile unui **imprimator**: lucra cu arhetipuri și imprimate formale prin care pătrundea în individualitatea celorlalți. Nimerea aproape totdeauna un element „de semnătură”. Un coleg de dialog inițiativ îi dăruiește o carte cu dedicația: „Lui 9-Dan...” (și apoi cîteva cuvinte de admirație).

Pe o hartă spirituală a Iașului, Casa de Cultură a Studenților este în Ajna chakra. Al doilea adevăr: orașul este o ființă vie, respiră, are umori și hormoni, poate chiar reprezentare informațională. Centrele lui energetice sînt vitale. Am închis paranteza.

Povestește Vlad F.: la o zi după înmormîntarea lui Dan vine la Casa Studenților... cine altcineva decît un student:

- Îl caut pe Dan Merișca. Sîntem un grup...
- Nu-i aici, dar spune ce vreți să faceți.
- Păi, ne-ar interesa **break dance-ul**.
- Bine, facem un cerc...
- Da, dar ne-ar mai interesa și artele marțiale, **Karate**, de exemplu. Și am mai vrea să facem și ceva de anticipație.
- Și nu vreți într-un cerc, într-un club?
- Știți, noi am vrea să le punem pe toate astea într-un spectacol.
- Atunci va trebui să-l așteptați pe Dan Merișca.

George CEAUȘU

S-au împlinit doi ani de la plecarea lui Dan Merișca și a treia zăpadă stă să cadă peste locul său de odihnă; în preajma celui de - al cincilea său număr, Jurnalul SF îi dedică unul, iar eu printr-un concurs de împrejurări fără importanță, scriu cîteva cuvinte despre Dănuț.

În acest tumultuos sfîrșit de mileniu, fiecare om are propria sa viață, propriile sale bucurii, împliniri și necazuri. Timpul estompează totul, mai ales durerile. Cred că nu greșesc, cititorule, dacă afirm că fiecare dintre noi are proprii săi dispăruți și propria sa - atitudine față de ei. Ceea ce este curios - în cazul acesta - este că tragismul s-a estompat pentru noi, cei care i-am fost în preajmă, pînă aproape de dispariție; Dan Merișca s-a cantonat în cotidian, totul a devenit natural: Cîteva cuvinte despre Dan? Sigur! Ce părere ar fi avut Dan despre asta? Aia! Cum ar fi rezolvat el problema? Așa! Ai făcut așa? Chestia asta i-ar fi plăcut lui Dan? Nici Dan nu s-ar fi descurcat mai bine!

Concluzie - Dan Merișca a rămas cu noi, în noi, pe lîngă noi, sau cum vă place să credeți. Și la urma urmei, chiar așa, unde - ar fi putut să plece?...

Vlad Frînghiu

Nu poate fi strînsă în sărăcia fonomelor generoasa vîlvătaie ce și-a spus Dan Merișca.

Ionuț BĂNUȚĂ

Dan Merișca era un soi de liant care reușea să adune în jurul său capricioasa lume bună a sfîului românesc. De doi ani de cînd a plecat dintre noi n-am încetat să aștept un nou Dan Merișca.

Paul Tatomir

Dan? Vocea care se aude atunci cînd scrii sf.

Mihai Hăulică

Cioburi existențiale

pentru Dan

Am ucis un albatros
dar unde fugeai
zile întregi de culoarea luminoasă a visului

O amăgitoare lacrimă cu patru foi
dezgropa nemărginirea fără de somn
tainica diademă a nostalgiei mele
dar unde fugeai?

Am ucis un albatros
rugîndu-mă îngerilor
a opri nimicitoarea lor operă
cu fruntea lipită de geam
vegheam durerea cea nouă
dar unde fugeai?

Am ucis un albatros
-singeriul verii
pălea în regasirea zorilor
dar unde fugeai?

Adrian Bănuță

Mi-l amintesc pe Dan, imediat după revoluție la RomCon -ul din 90, de la București. Încerea atunci să deoace în fața unei săli pline, manevrele de votare. Lucru inutil de altfel, după cum inutile au fost eforturile lui Dan de a impune sf -ul ca mod de viață. Așa cum o arată și Quarkul-ul apărut imediat după Decembrie 89, Dan a fost singurul utopist veritabil și convins al sf -ului românesc. Cine știe, poate într-un alt univers, o altă Galaxie, și un alt sistem solar, utopia lui Dan se va fi împlinit.

Pînă atunci, Dan Merișca, va rămîne pururea înghețat în timp, dincolo de orizontul evenimential al unui neștiut black hole, într-un zbor infinit spre

Cristian Lăzărescu

Moartea nu a ocolit micul nostru univers sf. Ne-a durut fiecare pierdere. Dar mai mult parcă aceea a vieților curmate înainte de vreme. Revăd zîmbetul ușor ironic al lui Dan. îl aud glumind sau punînd întrebări incomode, îi recitesc povestirile și nu mă rușinez de lacrima care mi-l păstrează în amintire.

Ion Hobana

Dan Merișca a fost singurul scriitor din țipi cunosc care și-a transformat propria viață în text. Și-a scris opera cu propriul trup, cu vocea, cu zîmbetul, cu părul zburlit, cu bocancii și ranțele lui atot-cuprinzătoare. Și-a scris-o direct în noi, fără să mai treacă prin grosolana și dispensabila pagină scrisă. Poate căndva, unul dintre noi va reuși să-l restituie pe Dan posterității, în, totuși, niște pagini scrise.

Cristian Tudor POPESCU

Cînd e vorba despre Dan, cuvintele se găsesc greu. Flacăra arde, plumbul apasă penițele gîndurilor. E mai mult decît nimic, e mai puțin decît este, a fost, va fi. E un fel de veselie tristă, că ai avut prilejul să-l cunoști pe Dan scriitorul, pe Dan cel boem, pe Dan gilcevitorul, pe Dan prietenul prietenilor prietenoși ca o lectură facilă ascunzînd profundimea gîndirii, rememorînd ingenuitatea discursului în sprijinul atenuării ferocității viitorului. Cineva întreabă: care viitor? Al său? Al lui Dan? Parcă îl aud: dar al cui altcuiua gagiilor?

Victor Nănescu

Deși nu l-am cunoscut prea bine, m-a impresionat ca om, deoarece încerca mereu să ajute și îl simțeam alături de tine.

Poate a întins un fir pînă acolo sus și a plecat, prea repede poate, dintre noi. Mi vine greu să-mi exprim sentimentele, deși așa cum am spus l-am cunoscut, dar ceva legat de el există în fiecare. E prezent mereu printre noi!

Florin Mija

Un autor clarvăzător și sentimental, perfecționist (și refăcea textele în nenumărate variante) și inventator, dînd la fel de mare importanță ideilor cît și scriiturii pe care o dorea cît mai îngrijită, cît mai lăsată – Dan Merișca abordează problematici profunde, universale. Prozele sale nu sînt sau nu par încălțate, mesajul fiind întotdeauna clar: umanism și căutare, „echilibru și tranziție” după expresiile sale.

Îl interesează dezvoltarea clasică, chiar dacă nu previzibilă, a subiectului – iar personajele, spre deosebire de tipologia SF obișnuită – sînt reale și sensibile. Lirismul, atunci cînd apare – și aceasta nu se întîmplă rar – nu impietează asupra firului epic.

Compoziția textului e de multe ori elaborată în structuri arhitecturale simetrice, circulare ori labirintice, care îl absorb pe cititor transgîndu-l în alte dimensii. Alegoriile, parabolele sînt și ele adesea folosite ca modalități compoziționale pe ansamblul unei lucrări. Iar sfîrșitul trebuie să aducă întotdeauna o schimbare dramatică a înțelesurilor.

Descrierile, chiar și atunci cînd nu au nici un punct de reper în lumea reală, sînt cît se poate de vii, verosimile. Limbajul folosit, mai ales în dialoguri – e împănăt cu interjecții și cuvinte populare sugestive, ca și de un vocabular cu sonorități deosebite.

Stilul, uneori foarte concentrat, sintetic, decurge de la cel realist dar, cu accente naturaliste – pînă la lirismul metafizic, ori experimental livresc. Umorul este și el cînd duos, cînd sarcastic, iar temele lui izvorăsc adesea din simbol sau din mit.

Valoarea operei literare a lui Dan Merișca nu poate fi privită făcînd abstracție de împrejurările social-politice ale manifestului său de „înstigare la evazionism și kosmo-politism” (...), de perspectiva dezvoltării SF-ului românesc, în care deosebina lui, dacă nu și opera, reprezintă cu siguranță un punct nodal – sau un „nod spațio-temporal”.

Acestea sînt doar textele începute și terminate în timpul vieții de către Dan Merișca. Și găsite de noi. Sîntem convinși că, și în mileniul următor, vor apărea noi texte purtîndu-i semnătura, proze la care începuse doar să lucreze, în elaborare, pentru a le desăvîrși într-un viitor nedefinit...

Lucian MERIȘCA

Requiem

Nu-mi place să chem numele morților, poate și sub influența versurilor eminesciene care blamează pe cei ce vorbesc de alții nu spre ai slăvi pe aceia, ci spre a se lustrui pe ei. La căpătîiul unui luptător căzut în confruntare se înfige spada. Cine are curajul să o ridice de acolo și s-o ducă mai departe, are curajul să înfrunte cu ea și dușmanii celui căzut. Mulți sînt cei ce își laudă crucea că le-ar fi ușoară, pentru ca naivii, care nu cunosc, să se îmbulzească să o ridice. *Veniți la mine*, spun aceștia, *crucea mea e ușoară!* Nu știu dacă Dan a îndemnat pe cineva să-i preia crucea pe argumentul că ar fi ușor de purtat. Eu, de exemplu, nu recomand nimănui s-o ridice pe a mea, deși e de aur și suficient de mică încît s-o port la gît atîrnată de un lîntșor precar. Iar celui care totuși o va ridica, îl avertizez că o face pe propriul risc.

Cine înfruntă Muntele pornind pe vadul abrupt al Izvorului ca pe o cărăruie de grohotiș, nu greșește, după sfatul lui Iisus: aceea e Calea. Numai că nu tuturor ne e dat să ajungem, nici în împărăția Cerurilor, nici măcar în cea terestră. Sunt destui care trăiesc în Văile Adînci – și cite unii se simt destul de bine și acolo. Există și îngeri ai Adîncului.

Uneori însă, Cultul Eroilor poate deveni moartea eroilor. Iar Dumnezeu a scris că ar fi al Celor Vii. Viu. De aceea mă tem ca prea deasă și insistenta pomenire a morților să nu fie un păcat. Ar fi ca și cum am judeca în locul Judecătorului. Și care dintre noi este Judecătorul? A valorifica moștenirea. A lăsa Istoria să judece. A pune semnul acolo unde cei prea grijulii au vrut să-l ștergă. Sau să și-l asume pe nedrept. A restitui *eiconas* în *imago*. Dreptate. Împăcare. Milă. "Iar nu jertfă". Cel-ceilalt-mai-e; a fost fără păcat? Cine este fără păcat dintre noi? Să ne împăcăm cu cei căzuți. Să încercăm să fim mai buni. Prieteni? Dușmani? Cine știe?... Acum e prea tîrziu să ne confruntăm cu el. Și aici cunoaștem în parte ... Robi? Regi? Înțelepți? Neștiutori? Clarvăzători? Orbi? Tărină. Ceea ce rămîne e Lumina. Unde este Lumina. Talentul. Textele. Construcția. Curajul. Unde sînt? Unde este mărturia lor?

...

Ultima dată ne-am întîlnit pe o bancă dinaintea Operei Române. Eram dopat cu analeptice. Pus sub interdicție. Cenzurat. Prins într-un soi de ...inscenare să-i zicem. Era cu cîteva săptămîni înainte de... "Mor", i-am spus. "Mă curăță ăștia. Dacă ți-am greșit cu ceva, iartă-mă!"

N-a fost să fie cum mă temeam atunci. A căzut el mai întîi. DINCOLO, poate, dacă vom ajunge în același DINCOLO, sau dacă între DINCOLO-uri se poate comunica, ne vom lămuri noi, între noi - cine, cui, cît, ce, de ce, și toate celelalte. Pînă atunci, eu, cel puțin, mai sînt aici. Eu, *ăilalți*, alții. Noi. Voi. Cine are dreptate? Cine greșește? Care este de fapt Calea? Zăpadă cernindu-se peste cruci -spade așteptînd să fie ridicate și duse mai departe de cei curajoși. Sau de naivi. Sau de inconștienți. În fundal, OPERA ROMÂNĂ. Ocasă de marmură albă-cenușie, cu coloane. Și Facultatea de Drept. Un frate. Un tată. O mamă. O fată care plînge. Alta îngîndurată. Alta care a uitat și poate să ridice iar. Un Oraș. O Țară. Un Neam. O Epocă. O Istorie. O Cauză. Mai multe Cauze. Un Cer acoperit cu NORI cenușii. Un sfîrșit de Veac, de Mileniu, de Lume. Și Hristos, promițîndu-ne, în numele Credinței în El, Speranța unui Trup Nou.

...

O spadă. De lemn. De piatră. De aur. O pădure de spade. Și umbre. "Umbra tigrului". Umbrele celor ce au fost. Goii. "Sîntem morți? Sîntem vii?"

...

Dacă ar fi fost fată sau femeie, aș fi riscat, poate, să sfidez Soarta și Zeii, spunînd: "Nu vă atingeți, că doar doarmei!", și, dacă mi-ar fi fost destul de dragă, i-aș fi ordonat chiar (să văd ce iese): TALITHA, KUMI!

Dar a fost bărbat. De învierea lui au grijă femeile, preoții sau Hristos. Eu n-am voie să chem numele morților. Cîta vreme sînt încă luptător. Sub scut. Fiindcă, poate, dacă ar învia, aș fi obligat, iarăși, eu de astă dată, să-l trec prin spadă. Sau prin foc. Asta este data noastră a bărbaților - să trecem prin spadă sau prin foc. Pe scut sau sub scut. A.M.D.G. În numele Luminii. Chiar cînd Lumina e întuneric. An Dao.

Catolicii Evului Mediu spuneau că ar exista și Demoni albi. Atunci, cine știe?, poate că și Extremul Orient are dreptate cînd vorbește de îngeri întunecați. Lebede negre există. De ce nu ar exista și crini negri?

• "O casă dezbinată?"

Poate...

Ai Spadei? (I.H.S.V.) Ai Stelei?

Ai Țării? Ai Florii (ai căreia dintre ele?) Ai Vieții. Ai Morții. Ai Penei (dar al căreia? în Sala Celor Două Maat). "Parfum de viață - către Viață, parfum de moarte - către Moarte."

Ai Sfîntului Duh! Ai Învierii!

AMIN.

Mihai GRĂMESCU

Frederick POHL

Privind retrospectiv viitorul

Conform ultimelor informații, numai în SUA există peste cinci mii de filme care urmează a fi distribuite. Găsesc exagerată această cifră, deși sunt sigur că ea este exagerată, deoarece majoritatea celor care se ocupă cu distribuirea și difuzarea filmelor au doar o vagă idee cu privire la ceea ce este în realitate science fictionul; ei includ în acest gen și experiențele inedite ca *The Cabinet of Dr. Caligari*, filmul de groază, ori filmele japoneze cu monștrii de tipul unor imenși gândaci de bucătărie care devorează orașul Tokio. Oricum, cifra rămâne impresionantă, pentru că îmi amintesc de vremea în care aceste filme lipseau cu desăvârșire.

Odată ce vorbim despre filme SF ar fi bine să spunem despre ce anuar e vorba. Ar fi util, dar, în același timp, n-ar fi deloc ușor. Dificultatea constă în aceea că sf-ul este extrem de cuprinzător și de variat: noțiunea include orice, de la Jules Verne la Samuel R. Delany. Odată, cerind unui grup de studenți să precizeze ce au în comun acești doi scriitori de SF, marea lor majoritate n-au răspuns nimic.

Fără îndoială însă că cei doi autori au ceva în comun și, în plus, sunt înrudiți cu toți ceilalți pe care îi etichetăm drept scriitori SF. Ei nu au în comun în nici un caz ceea ce se înțelege prin tematică. Este ciut se poate de adevărat că majoritatea scrierilor SF se referă la viitor sau la aventuri pe altă planetă, dar există foarte multe povestiri care nu tratează deloc această temă. De aceea este mai bine să definim SF-ul prin ceea ce el realizează: SF este un proces, o metodă, un mod de a privi lumea. Logica și precizia joacă un rol important în literatura SF, dar, de fapt, orice astfel de poveste e o mare minciună pe care autorul ne cere s-o acceptăm ca posibil adevărată de-a lungul narațiunii, pentru a ne arăta care îi sunt consecințele. Pe de altă parte, este ușor să afirmi că există oameni invizibili, sau că pe planeta Marte se găsesc ființe vii, dar, pentru a-l face pe cititor să accepte asemenea afirmații, autorul trebuie să inventeze o modalitate de a le face acceptabile.

Granițele dintre modul SF și modurile bazate pe fantastic, șoc ori teroare nu apar nicăieri mai neclar ca în film. Problema constă în aceea că, în timp ce scrierile SF se adresează intelectualului, inteligenței, cinematograful are un alt obiectiv. Ca orice mijloc de comunicare vizuală, forța sa constă în impresiile lăsate de imagini. Ideile sau cuvintele unui text, luate fiecare în parte, sunt adeseori importante dar nu esențiale. De aceea, o lucrare SF cu grijă și frumos construită pe rațiune, cum este *Childhood's End* a lui Arthur C. Clarke este cu neputință să fie transpusă ad litteram pe ecran. În cel mai bun caz ea ar putea fi abordată într-o manieră impresionantă sau suprarealistă, în genul părții finale a capodoperei aceluiași scriitor, care este *2001: A Space Odyssey*.

Dar, chiar așa stînd lucrurile, rămîn încă multe filme SF care corespund exigențelor ambelor arte. Și consider că primul film care ar trebui să fie luat în considerare, e *Călătorie în Lună* (1902) al lui George Melies. Un film care ar părea astăzi banal, dar el constituie un moment de cotitură. Dar filmul SF a ajuns la cotitură o dată cu opera lui Fritz Lang, mai precis cu capodopera sa *Metropolis*.

Astăzi, episoadele lui *Metropolis* gândite ca profund dramatice, stînesc risul. Machiajul bazat pe contraste tipătoare și jocul afectat teatral al actorilor sînt departe de normele cinematografice contemporane, iar dimensiunea sunetului nu fusese încă încorporată filmului. Cu toate acestea prezența bătrînului industriaș smintit, care, după ce și-a brutalizat și înjosit muncitorii, dorește să îi înlocuiască definitiv cu oameni-mașini, este viguros, frumos vizualizată. Iar cea mai frumos realizată este nefasta femeie-robot. În momentul apariției pe ecran, privirea, ținuta și expresia ei au același efect astăzi ca în urmă cu un sfert de secol. Robotul original a fost poate pierdut în cursul bombardamentului Berlinului în cel de al doilea război mondial, dar nu de mult Forrest J. Ackerman, cel mai cunoscut și cel mai entuziast colecționar de creații sf din lume, a cerut unui sculptor să îi facă o copie, iar ea se află acum în casa lui muzeu, de la Hollywood.

Dar prima mea întâlnire cu filmul sf a fost o comedie americană, *Just Imagine*. Nici chiar trecerea a peste patruzeci de

ani nu m-a făcut să uit că filmul nu se mulțumea să fie doar o farsă caraghioasă. Filmul fusese realizat în 1930 și se referea la un bărbat, care lovit de trăsnet, cade într-o neobișnuită stare de somn, din care se trezește fără a fi îmbătrînit, într-un viitor foarte îndepărtat. Starul filmului era un celebru actor de comedie, El Brendel. Personajul romantic era o fată de o frumusețe dumnezeiască: Maureen O'Sullivan. Filmul era plin de umor, de situații și gaguri. Perechile tinere care își doreau copii introduceau o monedă într-o mașină și primeau pe o tavă un beby avînd sexul și mărimea dorite.

Omul este pe cale să trimită spre Marte prima rachetă cu echipaj – dar noțiunile realizatorilor filmului despre planeta Marte erau chiar mai absurde decît cele despre lumea anului 1980.

La vîrsta de zece ani însă, cînd am văzut acest film, spiritul meu critic nu era grozav de dezvoltat. Filmul mi-a plăcut și doream să văd și altele ca el. În următorii cîțiva ani, mulțumită Hollywood-ului ca și unor cineaști din afara lui, dorința avea să-mi fie îndeplinită.

Alte filme, erau simple aventuri tehnologice, ca de pildă, *Transatlantic Tunnel* – titlul este destul de explicit, sau *FB 1 Does Not Reply*, un film despre o platformă plutitoare de aterizare, unde sînt alimentate avioanele care efectuează zboruri peste oceanul Atlantic.

Multe erau comedii, aproape la fel de ridicole ca *Just Imagine*. O asemenea comedie pe care mi-o amintesc foarte bine, era un muzical intitulat *It's Great To Be Alive*. Pentru eroul filmului, viața era într-adevăr o aventură grozavă. O boală necunoscută ucisese toți bărbații din lume, în afara lui, iar acum lucru ușor de ghicit, toate femeile încercau cu disperare să-i fie pe plac.

Alte s-au dovedit însă a fi filme memorabile, așa cum s-a întîmplat cu *King Kong* sau *The Invisible Man*, după romanul lui H. G. Wells și cu Claude Rains interpretînd primul său rol principal, sau încă *Frankenstein*, în care și-a făcut debutul Boris Karloff. Astfel de filme puteau fi într-adevăr numite SF, întrucît ele respectau regulile genului. Dar este la fel de evident că realizatorii acestor pelicule urmăreau mai mult obținerea unor efecte șocante decît o stimulare rațională a intelectului spectatorilor.

Dar această afirmație își pierde valabilitatea în cazul filmului pe care eu l-am considerat cel mai mare eveniment cinematografic al anului 1936. El era chiar mai complex și mai „serios” decît primele filme mute ale lui Fritz Lang. În plus, el era turnat după un roman al celui care rămîne, probabil, cel mai mare autor SF, H.G. Wells. Filmul se numea *Things To Come*. Cînd *Things To Come* a fost distribuit cinematografului uluiei, eu eram deja un consumator pasionat al genului SF și încercam să devin scriitor. Iar majoritatea prietenilor mei erau oameni care împărtășeau aceeași pasiune, ca: Donald A. Wollheim, C. M. Kornbluth, Isaac Asimov sau James Blish și așteptam cu toții un asemenea miracol cinematografic. Am fost la premieră împreună și am părăsit sala cinematografului uluiei. Acest film era cu adevărat science fiction. Nici unul dintre noi nu crezuse pînă atunci că o asemenea ecranizare e cu putință. Romanul *Things To Come*, după care fusese scris scenariul, face parte din acea categorie aparte de texte SF pe care le numim astăzi literatură futuristă. O asemenea scriere nu acordă personajelor și conflictului ponderea și semnificația compozițională revendicată de canoanele beletristicii. Filmul accentua această viziune stilistică, dar era mai degrabă un documentar SF, decît o dramă. Deci, pînă aici, nimic prea deosebit! *Things To Come* se remarcă însă printr-un belșug de efecte speciale fără egal pînă la acea dată, la care se recursese pentru a i se oferi spectatorului imagini ale războaielor viitorului, ale întoarcerii omenirii la barbarism, ale unei societăți de un tip cu totul nou, ca și basoreliefurile citadine sculptate de mașini gigantice în pereți de munte, ascensoare cu pereți de sticlă, videotelefoane și chiar o imensă navă cosmică și prima călătorie a omului pe Lună. Cu posibila excepție a filmului lui George Pal, *Destination Moon*, turnat douăzeci de ani mai tîrziu, și a părții mediane a filmului *2001*, realizat peste alți 20 de ani, nici un alt film văzut de mine vreodată nu a egalat acel *Things To Come* în privința ambiției cineastului de a vizualiza realitatea posibilă pe care ne-o rezervă viitorul. În plus, filmul cîștiga și de pe urma unei distribuții de excepție; Raymond Massay și Sir Ralph Richardson se aflau printre numeroșii actori pentru care acest film a însemnat începutul unor cariere strălucite.

Filmul ne-a plăcut la nebunie. Eu însumi l-am văzut de douăzeci și trei de ori înainte de a pierde socoteala. Mai multe fragmente din dialogurile sale au intrat în vocabularul nostru cotidian. Am cumpărat cu toții discurile conținînd muzica filmului, compusă de Sir Arthur Bliss, și le-am ascultat pînă le-am ros șanțurile.

S-ar putea ca *Things to Come* să nu fie cel mai mare film SF realizat vreodată. Dar pentru mine cel puțin, vreme de mai bine de douăzeci de ani, el a însemnat o definiție a filmului SF.

De abia în anii '60, pe ecranele cinematografulor și-a făcut apariția un nou val de filme SF importante. Iar dintre ele, cel care m-a impresionat și

surprins cel mai mult, rămâne pentru mine *Forbidden Planet*. Ajunsesem la concluzia că nu trebuia să mă aștept la prea mult de la un film SF care nu avea drept autor un scriitor renumit aparținând genului, sau care nu era măcar o ecranizare după un text SF celebru. Filmul *Forbidden Planet* apăruse din neant – noi nu auzisem niciodată de autorii lui – și totuși vizionarea acestei pelicule a fost o desfătare. O navă cosmică ajunge pe o planetă cu care Pământul își intrerupsese legăturile de mult timp și pe care se mai află în viață doar două ființe umane – un savant bătrân și fiica acestuia. Planeta pare a fi un adevărat paradis. În cursul nopții însă, o fiară invizibilă, extraordinar de puternică și invulnerabilă pentru armele astronautilor, atacă și ucide întreg echipajul. Cum poate fi explicată existența acestui monstru?

Filmul pretinde că ea provine din vina colectivă a ființelor care au stăpinit cândva planeta: toate patimile și suferințele acestor ființe, toată vrăjmășia și răul pe care l-au înfrunghiat cândva, au supraviețuit sub forma acestei fiare cumplite, al cărui singur țel este să ucidă.

Alte două romane ale lui H.G. Wells au fost ecranizate în aceeași perioadă: *Războiul lumilor* și *Mașina Timpului*. Ambele filme au fost bine făcute și credincioase originalelor, deși scenariile lor introduceau unele modificări privind localizarea geografică a acțiunii. Chiar dacă nici unul, nici altul, nu a constituit o producție de amploarea lui *Things To Come*, ele au avut meritul că demonstau, o dată în plus, cât de mult crescuse publicul lui Wells.

Apoi, pentru prima oară, au fost turnate două filme importante bazate cu fidelitate pe povestiri apărute în colecția „*Astounding Science Fiction*”. Aceste ecranizări au constituit un omagiu neașteptat unor scrieri pe care le catalogam de obicei apriori drept „simplă literatură de senzație”. Dar povestirile care au stat la baza scenariilor erau de data asta foarte bune. Este vorba de *Who Goes There?* de John W. Campbell și de *Farewell to the Master* a lui Harry Bates. Și astăzi, încă, aceste două texte clasice ale genului sînt citite cu interes și retipărite în antologii SF.

În *Farewell to the Master* este vorba de o pereche de extraterestrii care vin să viziteze Pământul. Cei doi sînt un umanoid și un robot. Vizitatorii sînt îngroziți de primitivismul vieții pămîtene și făgăduiesc să ne arate cum putem evolua. Din nefericire, în cursul acestor tentative, umanoidul este ucis. Trist, robotul se pregătește să părăsească Pământul, luînd cu el trupul neînsușit al camaradului său. Un pămîntean încearcă să ceară scuze pentru cele întîmplate. „Îmi pare rău că noi ți-am omorît stăpînul”, spune acesta. Robotul ezită pe moment să răspundă, apoi, cînd își ia rămas bun, adaugă: „Dar stăpînul sînt eu”.

Personajul fantastic din *Who Goes There?* este tot o creatură extraterestră, dar care nu numai că nu aparține rasei umane, ci e lipsită și de orice intenții bune. Ani de-a rîndul, ființa venită din spațiul interstelar a zăcut congelată în Antarctica. Descoperită de membrii unei expediții și readusă la viață prin dezghețare, ea dovedește însă că are înfricoșătoarea capacitate de a lua forma exactă a oricărei ființe vii, pînă la nivelul celular, și de a adopta totodată personalitatea și gîndurile ființelor al căror chip îl ia. În plus, ea se poate autoduplica la infinit. Pe rînd, creatura ucide mai mulți membri ai expediției, luîndu-le înfățișarea, ceea ce face ca supraviețuitorii să-și piardă urma și să-și bînuiască prezența în pielea vecinului.

Sînt asemenea idei transferabile în scenarii? Desigur. Dar, în cazul acestor ecranizări, producătorii au făcut aceeași mare greșală. Ei erau conștienți că publicul savura senzaționalul și tensiunea povestirilor SF și de aceea au mizat doar pe ele. Au hotărît să evite complexitățile, iar rezultatul a fost o simplificare exagerată a narațiunii ambelor povestiri.

Astfel, *Farewell to the Master* devine *The Day the Earth Stood Still*, care conținea întreaga desfășurare narativă a povestirii... cu excepția filmului; într-un fel, această omisiune stimula imaginația spectatorului. Iar dezvăluirea neașteptată că, într-o altă lume, roboții și nu umanoizii sînt ființele primordiale, a fost considerată prea subtilă și, probabil, prea agresivă pentru spectatorul de film.

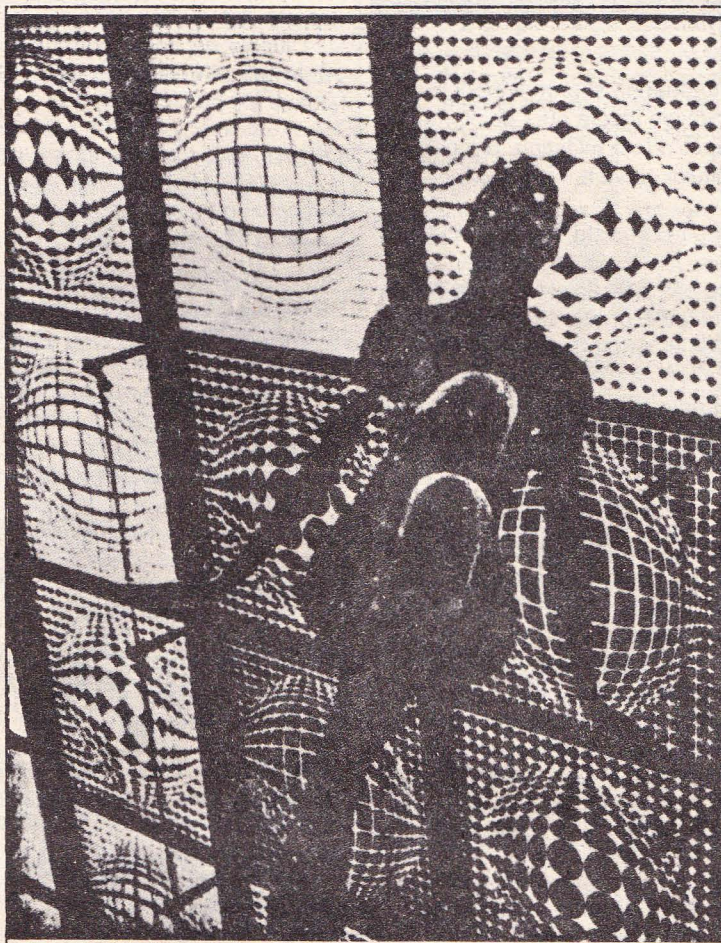
Povestirea *Who Goes There?* suferă și mai mult în procesul ecranizării. Căci acțiunea filmului *The Thing from Outer Space* se petrece la Polul Nord, nu în Antarctica. Locul unei creaturi capabile să înfrunghieze orice formă de viață e luat de o ființă cu o formă foarte precisă. „*The Things*”

arată asemenea unui morcov gigantic, iar în locul unei drame capabile să dea de gîndit pe tema naturii identității umane, narațiunea devine doar o înșiruire de aventuri șocante.

Pacat. Cele două filme pomenite mai sus nu sînt totuși prost făcute. Ambele conțin părți valoroase și, în același timp, ambele au avut de suferit de pe urma simplificării conținutului și semnificațiilor.

În sfîrșit, majoritatea criticilor cinematografice sînt de acord că în ultimii zece ani filmul SF a intrat în faza de maturitate. Momentul de cotitură, l-a constituit, fără îndoială, 2001: *A Spaces Odyssey*.

Cum era de așteptat, nici acest film nu este lipsit de cusururi. În primul rînd nu este vorba despre un singur film, ci de trei filme înădite, iar lipiturile sînt vizibile. Nu numai atât, dar fiecare din cele trei conține (cel puțin după părerea mea) ceva care se cere prompt criticat: începutul este o vulgarizare a unei teorii științifice cu privire la apariția inteligenței umane; partea mediană are caracter anecdotic, dar capătă un sens doar atunci cînd Hal, computerul, începe să funcționeze greșit; iar finalul este mai mult un spectacol de lumini, căruia i-au fost adăugate cîteva trucuri cinematografice inventate de Jean Cocteau cu mai multe decenii înainte. Dar, indiferent de criticile aduse părților sale componente, filmul ca întreg este o realizare remarcabilă. Este un film memorabil, impresionant și spectaculos, și este primul film SF de la *Metropolis* și

„Astrid” (colaj) – Dan Merișca

Things to Come încoace care își ia riscul de a se bizui pe inteligența spectatorului.

2001 a fost urmat de alte cîteva pelicule reușite: următoarele două ecranizări cinematografice ale lui Stanley Kubrick, *Dr. Stangelove* și *A Clockwork Orange*, sînt, la rîndu-le, mari succese – în maniere diferite față de 2001; de aceeași talie sînt filmul polono-sovietic *Solaris*, după cartea lui Stanislaw Lem, *Silent Running* și *Westworld*. – ultimele două, abordînd problema relațiilor dintre om și robot.

Cel mai nou nume adăugat listei, cel mai mare succes de casă și de critică al filmului SF este *Star Wars*. Acțiunile de bursă ale companiei producătoare 20th Century Fox și-au dublat valoarea ca o consecință directă a succesului social al filmului. Consecința douăzeci de filme noi SF se toarnă în cea mai mare viteză numai în studiourile acestei companii, care e convinsă că *Star Wars* a deschis o nouă epocă de aur pentru filmul SF.

Aceste douăzeci de filme noi vor fi oare niște reușite?

Unele dintre ele vor fi cu siguranță bune. Cunoscutul autor SF Theodor Sturgeon spunea cîndva că „nouăzeci la sută din scrierile SF sînt înspăimîntător de proaste – dar (că), la urma urmelor, cam același lucru poate fi spus despre nouăzeci la sută din mai orice”. Găsesc că afirmația e valabilă și pentru filmul SF.

Dar pentru acel minunat zece la sută merită să suportăm suferințele pe care ni le pricinuesc eșecurile creatorilor de iluzii SF.

Traducere de Dan MERIȘCA

Ziua zborului

1.

— Și capătul?
— Nu există capăt. Mlaștina e întotdeauna și pretutindeni. Așa e firesc. Toate planetele vii sînt așa. Stelele însele nu-s decît imense mlaștini de foc. Ține minte! La început a fost mlaștina, din ea și în ea existăm noi, iar la sfîrșitul nesfîrșitului ea va fi.

...și după aceea încă.

— Am auzit o poveste care spunea că există o margine. Acolo mlaștina ar curge în cer...

— E o prostie! Poate... cerul curge în mlaștină. Cum să încapa ceva nesfîrșit într-un loc atît de mic? Cerul e doar deasupra. Mlaștina e peste tot: dedesupt ca și deasupra, pretutindeni în jur.

2.

Zilele treceau tot mai repede, unele după altele, unele peste altele, rostogolindu-se deasupra mlaștinii. Părea că totul e la fel, același, mereu, dar, pătrunzînd miezul viscos al faptelor, înțelegeai că, în spatele lor, se ascundea timpul.

Erau, pierdute în aburii amintirii, zvîcnind, întunerici și căldura morii a începutului. Orbecăirea informă în miezul umed-fierbinte al mlaștinii, cînd, băgați unul în altul, se căutau cu ventuze averse, curioase, mîngietoare, pipăindu-se nesiguri. Și cînd se ghiftuiau mulțumiți din stîrburile macerate ce fermentau în juru-le.

Era, după aceea, ascensiunea înceată și șovăitoare prin namolul colcăitor, zbaterea leneșă a vecinilor de culcuș. Fiecare vîrsta îi ridică neîncetat mai sus. Cei de dedesupt îi împingeau orbi și nerăbdători și invidioși. Trebuiau să le lase lor locul abia încălzit.

La rîndu-le, tîrîndu-și trupurile grase și moi, împingeau pe cei de deasupra, repezindu-se lacomi să le ia locul. Mîncînd fără încetare și iarăși mîncînd și mîncînd, hîrpăind prin mlaștina caldută cu ventuzele lor flasce, urcau mereu.

Urcau.

3.

Și deodată era lumina. Orbiți de flăcările zilei, rîgîiau fericiți, tavalindu-se pe fața buboasă a mlaștinii. Viermuiau neliniștiți încolo și-ncoace, adulmecînd cu nările larg deschise. În zori, alergau să înghită curcubeiele șovăitoare ce tăiau cețurile. În lumina de miere a amiezii care le încălzea pîntecele revărsate, pluteau, toropiți de plăcere și lene. Înserările coborau, la rîndu-le, să-i înfioare cu tîlburii atingeri neștiute.

Noaptea, grămădiți unul în altul, tremurau ascultînd zgomotele fără nume ce pluteau singuratice pe spinarea lucioasă a mlaștinii. Se pipăiau prin vata incertă a ceței, încolăcindu-se strîns, ca să nu se piardă unul de altul doar împreună se simțeau în siguranță în mijlocul umbrelor rătăcitoare.

Atunci începeau poveștile.

4.

Se rotesc, se rotesc, pînă ce totul se rotește, și atunci totul se face o mlaștină diafană de lumină, în cerurile care dănuie. Au cozi lungi, fluturînd în vîntul tlubure al zorilor, au pliscuri de jar și au ochi din picături de lumină. Și mai au, întinse, filfiind ca un cîntec, deschise peste marginile cerului, aripi subțiri, prelungi, prealimpezi. Trupurile lor închid la infinit cercuri, iar cercuri.

...Drumul e lung. Pentru cei mai mulți, nesfîrșit. Dincolo de ceea ce știm, e doar mlaștina sfîșietoare a pustiului. Iar și mai încolo, nimic. Pîndesc din ascunzișuri viclene, fără număr primejdii cumplite. Dar cine va merge, va fi. Pe fața ascunsă a planetei! Acum, Acolo, în mlaștina de lumină, se rotesc

neîncetat păsările de lumină, care au fost cîndva viermi ca noi. Numai cine trece dincolo, va reuși. Va fi! Ei, numai.

5.

Nu mai aveam liniște. Grohăiam scuturați de poftă, de dorință. Se zvircoleau nebuni de nerăbdare. Tremurau nehotărîți. Și atunci sosea ziua aceea. O așteptaseră fără încetare, o visaseră mereu, o știau dintotdeauna, dinlauntru lor. O simțiseră venind prin aburii fetizi ai mlaștinii, o simțiră căutîndu-i cu tentacule lunecătoare, strecurîndu-le în sînge șoapte, îndemnîndu-i, făcîndu-i să clocotească, să se smulgă, să se tîrîie gîfîind, fără odihnă, zi și noapte, mai departe, mereu mai departe, departe.

Dincolo de apele putrede, fură nămolurile. Dincolo de ele, ierburile arse. Pe urmă piatra. Și mai încolo, doar lamele fine și tăioase ale pustiului.

6.

Unii rămaseseră deja în urmă, încovrigați și țepeni, cu mlaștinile morții în priviri. Vedea bine că erau din ce în ce mai puțini și mai obosiți. Dar cei puternici aveau să ajungă dincolo! Doar ei! o știa. Cînd nu mai avu nici o rezervă, își potoli foamea și setea din cadavrele uscate și zbîrcite, presărate pe cale. Dar nu se opri: Nu trebuia să se oprească. Răbdă focul și gheața. Fu lovit și lovit. Fu mușcat și mușcă. Dar supraviețuie! Căci știa, simțea parcă tot mai clar pulsînd în lăuntru-i, pasărea de lumină care se năștea. Prin fantasmalele oribile ale pustiului, înaintau mereu, neîncetat, fără răgaz. Într-o zi, ridicînd creștetul, văzu însă, cu ochii vîlguți, cu priviri împăienjenite, în trupul devenind tot mai transparent al tovarășului de drum, crisalida luminoasă. Cu capul bagat sub aripa.

O bandă desenată de Radu Gavrilăscu după o povestire de Dan Merișca

**ZIUA
ZBORULUI**

tresarind prin somnu-i încărcat de vise de aur, pasărea din celălalt creștea limpede. Și atunci știu, că trebuie să-l gonească, să-l calce în picioare, să-l sfișie și să-i sugă zeama amară și stearpă. Și știu că el va ajunge. Va fi.

7.

Văzu capătul, dar nu crezu. Le văzu, dar nu îndrăzni să creadă. Erau iarăși doar mirajele pustiului, hărțuindu-l. Scuturat de febra halucinațiilor și a așteptării, tremurând de slăbiciune, se tira cu ultimele-i puteri, împins înainte de spasme dezordonate.

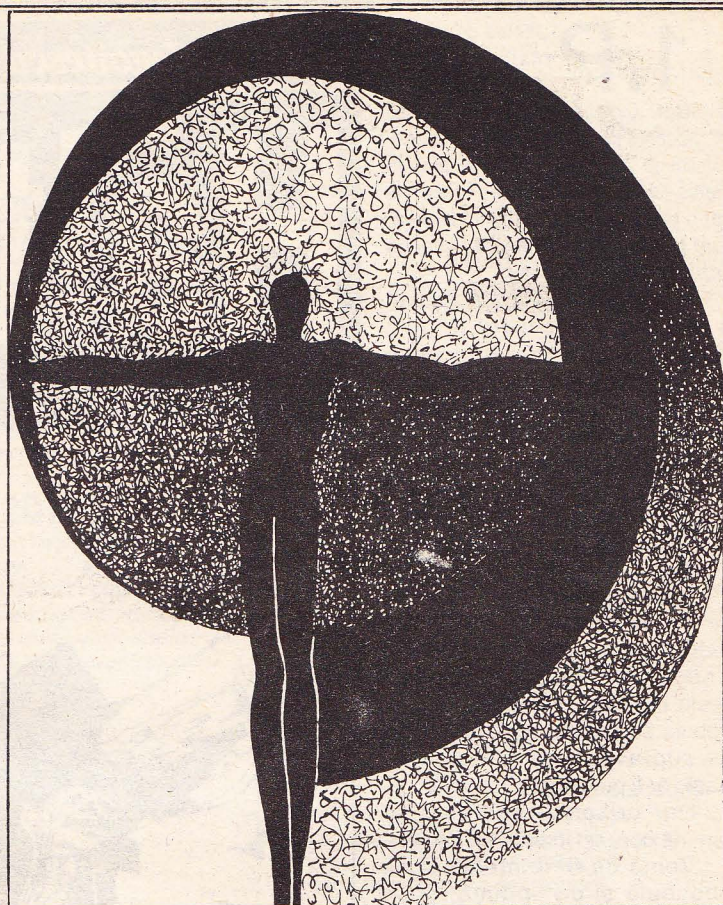
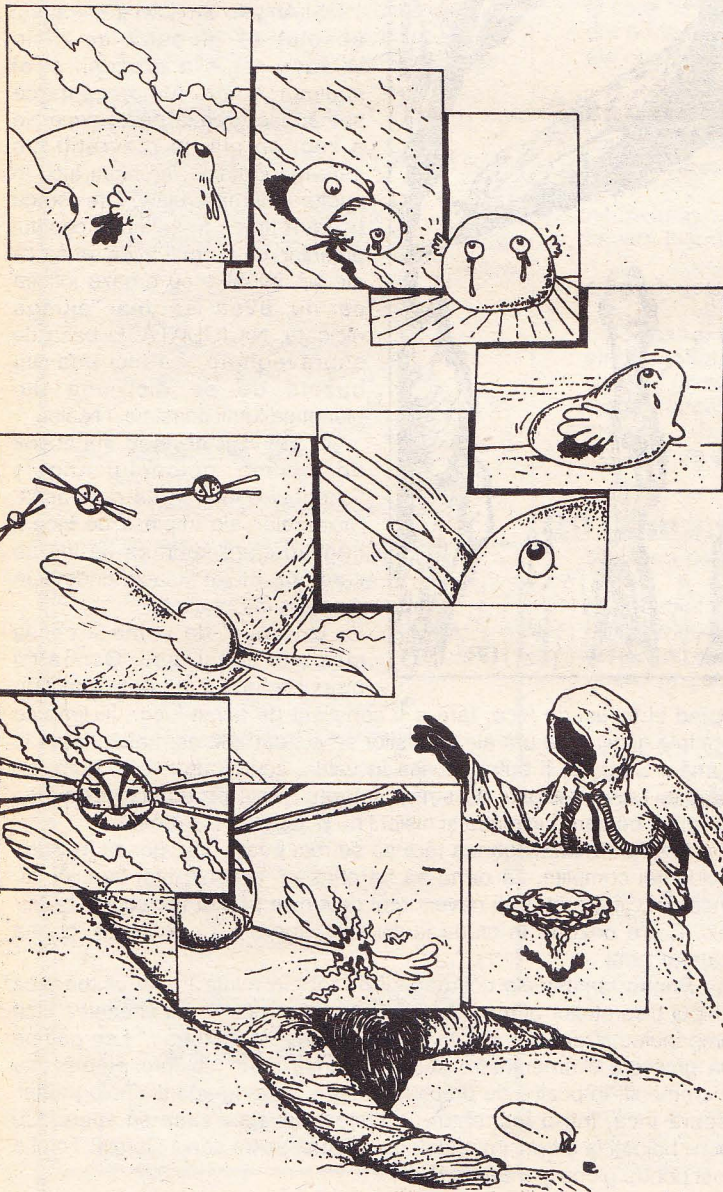
Dar cel fel de miraj? Cum astfel de miraj? Așa ceva nu putea fi miraj! Înțelegea... Erau chiar ele. De o mie și o mie de ori mai dumnezeiești decât povestea. Așa cum nimeni nu ar fi avut puterea să le descrie. Erau ele, chiar ele, păsările. Le vedea plutind; auzea acum filfiitul aripilor lor. Veneau să-l întâmpine, să-l ajute.

Și atunci simți pielea crăpându-i și zeama mlaștinii izbucnind din el și văzu pământul depărtându-se. Beat de fericire, înțelese că își luate zborul. Că zbura!

Epilog

Pleacă cohorte nesfârșite. Pieară fără număr din ei. Dar ajunseră destui ca să hrănească încă o dată păsările țipându-și cîntecele în nesfârșitul văzduh limpede.

Dan MERIȘCA

Oul și sfera – Elena Mariana Ionescu

Paleoastronautică

– Slava la preaimbalosatul Wiugborah, ați ajuns, în sfârșit! strigă profesorul Grm. Zdl, repezindu-se în culmea bucuriei spre grupul de pămînteni ce tocmai ieșise din nava cosmică.

Deși făcură tot ce le stătea în puteri, oamenii de știință sosiți de pe Terra nu reușiră să evite îmbrățișarea entuziastă a tentaculelor viscoase cu care savantul marțian îi strîngea pe rînd la pipetul său buburos.

– Dragi confracți cosmici, iaca fost dat la mine să trăiesc asta mare zi! reuși el cu greu să articuleze, în timp ce lacrimi limpezi de acid azotic i se prelungeau din singurul ochi cit o roată de bicicletă. A sosit clipa în care putem, în fine, lămurii cea mai cumplită și mai adîncă din enigmatul Planetei Roșii. Spuneți drept la mine, fără ocol, voi le-ați construit, nu? Trebuie să zic, strămoșii voștri, în nesfârșita lor generozitate, cu milenii în urmă, ei au săpat, nu-i așa, canalele de pe Marte...

Dan MERIȘCA

Supraviețuitorii

De la fereastra locuinței mele ermetizate pot privi în voie către mormanele de gunoi din spatele imobilului. E o priveliște tristă și cu totul lipsită de viață, dar, oricum, e altceva decît cenușul monoton al pereților de beton din jur. Uneori, mi se întîmplă să stau așa, nemișcat, privind, ore în șir.

Astă-seară, s-a întîmplat însa ceva cu totul neobișnuit: dintr-o aură care probabil comunică cu subsolul a ieșit un om. După ce a privit un timp în toate direcțiile, s-a repezit spre gunoaie alergînd în patru labe și și-a băgat miinile pînă la coate în ele, scormonind

înfrigorat. Din cînd în cînd, ducea cu lăcomie cîte ceva la gură; resturi vegetale sau animale, bănuiesc, pe care le înfuleca plin de vădită satisfacție.

După aia a coborît întunericul și n-am mai putut vedea mare lucru, dar sînt aproape convins că era un om, deși se spune că au dispărut cu toții, de mult timp, și că nimeni nu mai poate trăi pe suprafața iradiată a planetei.

Trebuie să mărturisesc că, după această întîmplare, nu mai sînt la fel de convins că singurii supraviețuitori sîntem noi, șobolanii.

1.P ulberea de sticlă a nisipului scris-ne sub tălpile

ghetelor. Cioburile tăioase reușeau să se strecoare pe la încheieturile combinezonului de zbor, strecurându-se pînă la pielea-i arsă, înșingărată. Era prins într-o plasă deasă și fierbinte de nisip, care plutea peste tot în juru-i, pînă la orizontul roșu, tremurător.

În spate, nisipul incandescent îi înghițea încet-încet urmele oboșite. Dunele roșii se topeau una în alta, sub cerul dogoritor și roșu al imensului deșert care era planeta Wulaw. Soarele ei stacojiu acoperea jumătate de cer, limbile lui prelungi se zvircoleau fără odihnă în spațiu încolăcindu-se, deșirîndu-se, risipind moarte și blestem.

Înainte cu ochii topiți în zarea de foc, mînat de speranța că încă mai putea exista o salvare. Undeva, în spatele orizontului acela înfiorător, mereu spre nord, trebuia să se afle una din bazele de supraveghere a lagărelor. Acolo ar fi putut găsi... o navă...

Dar orizontul continua să rămînă doar un imens rug circular.

Vomă de fierbințeală și de oboșală și de spaimă, și se repezi să șteargă urmele puțitoare ale caracatiței de acreală pe care o născuse în nisip și în care picăturile de apă sclikeau ca niște diamante. Sugea spasmodic, prăvălit în nisip, cu gura plină de nisip, mestecînd nisipul de jeratic. Lingea icnind urmele de umezeală groasă și amară, silindu-se să o ia înaintea deșertului, care aspira totul cu o viteză înspăimîntătoare.

Se ridică împleticindu-se. Tîmplele îi zvîcneau repezit, spasme de sete, de scîrbă, de extenuare. Dar continua să alerge prin oceanul de flăcări. Către nord. Mereu către nord.

Doar ochii umflați și înroșiți, lăcrimîndu-i dureros, mai păreau vii pe fața înnegrită de funigine, două fante de usturime într-o mască de cenuță și nisip. Sub pielea de argint a combinezonului, pielea lui era scîldată într-un lac de sudoare clocotită, care îl scotea din minți. Căldura. Oboseala. Frica. Își simțea mușchii, torturați de efortul neînterupt, trăgînd și împingînd ca niște pistoane tot mai oboșite prelungirile amorfe ale ghetelor care îi deveniseră picioarele.

Deșertul roșu fără sfîrșit. Goana sa inutilă, absurdă.

Și atunci, nevenindu-i să-și creadă privirilor, văzu picla de foc crăpînd și făcînd loc unui punct mișcător, apoi, încă unuia, și încă unuia. Zeci de puncte negre topăind printre flăcări după traiectorii ce deveneau, tot mai clar, convergente spre el. O clipă, îl fulgeră speranța că prăbușirea navei sale fusese totuși observată. Un detașament de intervenție venea să-l salveze: poate că încă ar mai fi fost timp să urce într-o altă navă și să fugă. Să scape.

Își dădu seama că așa ceva era o nebunie. Fie și pentru că nimeni nu știa de fuga lui, nimeni nu știa cine pilotase nava în flăcări care se înșurubase printre flăcărilor norilor, explodînd în nisipul arzător, după ce-și scuiase, în ultima clipă, omul pe

Almira Negoîtescu și Dan Merișca

Hăitașii

jumătate mort, înclăștat în fotoliul catapultat.

Și auzi atunci strigătele prelungi, inumane, venind spre el, înaintea hăitașilor, pe suprafața de jeratic a deșertului. Strigătele care îl făceau să înțeleagă, fără puțință de tăgadă, că fusese descoperit de băstinașii de pe Wulaw. Triburi de hăitași pe care el însuși îi drogase, transformîndu-i în cei mai cruzi, mai neînduplecați, mai tenaci paznici ai lagărelor. Disperații înnebuniți care încercaseră să evadeze, sfîrșind în deșert. Preferau moartea cea mai cumplită, înfîlnirii cu hăitași. Dar, în ultima clipă, cînd speranța și nepăsarea agoniei îi făceau să se gîndească la moarte ca la un apropiat tărîm al fericii, apăreau, de fiecare dată, aduși de mirosul morții, hăitașii. Bestiile deșertului roșu, mînate peste întinderile arzătoare de ura lor fără odihnă, hrînindu-se din cruzimea lor stupidă, cumplită, din ritualurile lor atroce.

Și Angelo Smitow, imperatorul absolut al globului de nisip Wulaw, rege la cruzimii și al spaimei, umbra atotprezentă ce semănase groaza peste capetele a zeci de mii de răzvrătiți din întreaga Galaxie, aruncați aici, în cuptorul numit Wulaw, înțelese cu ușurare timpă în suflet, la capătul puterilor, că nu mai avea de ce să alerge, înțelese cu groază infinită că nu avea să mai ajungă nicioată, NICIODATĂ, la baza de supraveghere. La nici una din bazele de pe nici una din planetele lumii acesteia. Nicăieri.

2. Epuizat de efort, înnebunit de spaimă, colonelul Angelo Smithow continua să gonească. Picioarele sale împinse de frică îl trăgeau către spărtura de foc pe care orizontul o lăsase, undeva în dreapta, între hăitași.

Un firicel de vomă îi oscila cleios în colțul gurii. Gonea cu nisipul țipîndu-i sub tălpile ghetelor,

țipînd el însuși de frică, fără a fi conștient de acest lucru, în timp ce tipetele gîlgîind de ură ale hăitașilor se auzeau mereu mai aproape în urmă-i. Singele îi bufni pe nas în valuri, scurgîndu-i-se în gură, pe bărbie. Lungi panglici de sînge fluturau, roșii, pe combinezonul lui sculptor, pe care funiginea și nisipul nu putuseră lăsa urme.

Angelo Smithow gonea fără să se mai poată opri, gonea în ciuda evidenței cumplite, că urma să fie prins și a conștiinței faptului că, încă din clipa prăbușirii navei, totul devenise pentru totdeauna zadarnic. Către orizont. În ciuda inutilității disperării lui demente, gonea către orizont.

Printre fantasmale coșmarului de foc, în minte îi mai plutea încă chipul disprețuitor al mareșalului Cian. Vocea lui îi mai sfredelea încă timpane: „Vremurile sînt tare-tare tulburi, dragul meu...” I se păruse că ghicește o amenințare surdă ascunsă între cuvinte. Rămăsese încremenit, în poziția de drepti pe care o luase la apariția hologramei. Speră încă, într-o întorsătură neașteptată: încercase să spere. Cu ochii holbați la corpul imaterial, murmurase: „Am servit Cauza! Totul a fost pentru gloria și mărirea SA!”

„Gloria și mărirea Sa?... ” repetase mareșalul, rîzînd încetîșor. Adăugă plictisit: „Ei bine, colonelule, Cauza a găsit că e timpul să fii rasplătit pentru credința ta... N-o să mai trebuiască să-ți faci probleme; de altfel, morții nu-și fac niciodată probleme...”

Dumnezeule! gîndise înspăimîntat. Acesta era sfîrșitul, sfîrșitul jocului de pe Wulaw. Fusesse condamnat la moarte. După ce se folosiseră de el spre a săvîrși cele mai murdare crime care putuseră fi imaginate. Devenise doar o otreapă, o piedică în calea mersului lor victorios spre culmile iluzorii ale puterii absolute... Angelo Smithow simți cum podeaua îi fuge de sub picioare.

Wulaw putea prea tare, colonelule... Ați intrat pînă peste cap în rahat, tu și toți neneorociții ăștia... Și cari peste tot mirosul cu tine. Au răsuflat cîteva povești pe care nimeni nu trebuia să le afle. Era nevoie de puțină curățenie...

E momentul s-o afli: Wulaw va fi victima unui accident catastrofal.

Comunicatele oficiale sînt gata să fie difuzate. Toată lumea va ști, în scurt timp, că tu ai făcut-o, într-un acces de nebunie. Da, da, nebunie – chiar ăsta-i cuvîntul. O sinucidere spectaculoasă: aveai accesul la încărcăturile nucleare din baze... Iar o dată cu tine au murit sau, mă rog, vor muri – ce mai contează acum – și cele cîteva milioane de nebuni incurabili care-au îndrăznit să se răzvrătescă, scoîndu-și boturile lor de șobolani împuții din ungherele mai puțin supravegheate ale Galaxiei și cei ajunși în lagărele sale. Te felicit, colonelule, ne-ai scăpat de sămînta rea a celor ce nu voiau să se supună Cauzei. Și te sfătuiesc să nu încerci s-o ștergi. N-ai avea unde – ești departe de oricare altă planetă.

Nici nu ai mai avea timpul s-o faci, de altfel. Torpilele sînt pe drum către tine încă de acum cîteva zile și nimeni nu le mai poate întoarce acum din cale. Întîmpină-le frumos, colonelule cu demnitate. Dacă vrei, mai ai totuși timp să-ți scrii testamentul, deși n-o să aibă cine-l citi vreodată... Sau să-ți dai singur foc, dacă asta te-ar putea face să suporti mai ușor totul...”

Angelo Smithow se prăbușise fără grai în fotoliul său de comandant suprem al imensului lagăr Wulaw, tremurînd îngrozit.

„Fii tare, colonelule, păstrează-ți demnitatea! Și, mai ales, fii mîndru, colonelule! Fără a face publică hotărîrea sa, Marele Consiliu ți-a acordat, chiar acum cîteva minute, titlul suprem de general imperi- al post mortem... colonelule...” precizase disprețuitor mareșalul Cian și legătura se întrerupse.

Pentru totdeauna.

3. L-au ajuns din urmă și trîntit la pămînt. Fu rostogolit, lovit, călcat în picioare. Plasa de nisip a deșertului fu înlocuită violent de plasele lor din frînghii vegetale. Bestiile se adunaseră în jurul lui, urlîndu-și bucuria sălbatică. N-ar fi reușit nicioată să le explice că el era Angelo Smithow, că el, zdreanța arsă și sîngerîndă, care abia mai putea mișca, era stăpînul lor, temut și adorat. Cel care le dăduse meseria de hăițași, dresîndu-i să prindă evadatii, din minele de muncă forțată. Pentru că, încă din clipa prăbușirii navei, devenise el însuși un evadat. Fără gardă personală, fără însemnele imperiale, gonind disperat prin deșert, Angelo Smithow devenise, la rîndu-i, un vînat.

Hăițașii îl tiriră prin nisipul arzător pînă la așezarea lor îngropată

sub dune, într-un perimetru incert de iarbă țepoasă: o oază gălbuie în mijlocul deșertului roșu.

Mîriiau ațîțați în jurul lui, mirosindu-l cu nările dilatate de poftă. Își arătau colții și gingiile negre și se încăierau în nisipul roșu, mușcați de febra nerăbdării.

Legat cobză în mijlocul cercului de hăițași, ale căror blăni emanau o îngrozitoare duhoare de cadavru, Angelo Smithow continua să alerge în închipuirea lui torturată de spaimă. Picioarele îi zvîcneau dezordonat, împinse încă de teroarea goanei.

Hăițașii răscoleau nisipul cu ghearele încovoiate ale picioarelor, înnebuniți de mirosul singelui proaspăt, săltînd în dansul ritual al victoriei.

Angelo Smithow știa că urma să moară în cel mai cumplit mod cunoscut în univers și mai știa să nimeni după el nu avea să supraviețuiască mlaștinii de foc Wulow, dar conținea să alerge dement

în gîndul lui de neoprit. Angelo Smithow hohotînd și tresăltînd spasmodic, un vierme argintiu înșîngerat, în nisipul roșu. La apogeul brutalității și surescitării, hăițașii gemeau și se zvîcoleau, izbindu-și pîntecele solzoase în nisip fără să aibă habar că toți, nu numai el și nu numai ei și nu numai cei trimiși să piară în lagărele de pe Wulow, fuseseră condamnați la moarte. Aveau să crape pînă la urmă cu toți. Și Ei, cei care semnaseră condamnarea. Wulow nu reprezenta decît prima dintre piesele de domino care se prăbușea. Iar căderea ei avea să antreneze, într-un șir nesfîrșit de prăbușiri catastrofale, și celelalte bastioane de teroare ale Galaxiei.

Și rîsul lui se înălța gilgiind din nisip, prin aerul de foc.

Angelo Smithow hohotea disperat, iar rîsul lui se rostogolea în valuri printre urletele hăițașilor. Cu ochii ieșiți din orbite, cu fața acoperită de o mască de singe, suprapusă peste măștile succesive de funingine, de vomă, de nisip, cu trupul ars și tumefiat de lovături, imperatorul planetar Angelo Smithow, comandantul suprem Angelo Smithow, generalul post mortem Angelo Smithow hohotea în mijlocul hăițașilor cîntîndu-i cîntecul grohăit al morții, cîntîndu-și, lor și planetei lor blestamate, ultimul cîntec al morții.

Hăițașii înnebuniți de propria lor cruzime se aplecaseră peste cel prins, mînuind îndemînateci lamele fine, de siliciu, spre a-l putea hăcui apoi mai ușor cu mandibulele lor băloase. Un straniu efect optic al aerului încins făcea ca, pe măsură ce apunea, imensul soare de pe Wulow, să se zbircească, scurgîndu-se spre marginile deșertului roșu.

Și, în timp ce singele țîșnea din trupul lui printre-un milion de tăieturi invizibile, împrôșcînd ochii injectați și avizi ai hăițașilor și roșu, în timp ce tortura durerii fără limite exploda în creierii lui lichefiați, în timp ce, rîzînd printre horcăieli, conținea să alerge înnebunit prin flăcările agoniei, Angelo Smithow putu să vadă, în ultima sa scîlpire de rațiune, cei o mie de sori ai exploziei incendiînd într-o imensă străfulgerare cerul și aerul și nesfîrșiturile de nisip înșîngerat ale înșîngeratului Wulow.

Aici a fost Pămîntul – Colaj de Dan Merișca

DAN MERIŞCA

Exemplu 2

